

Република България
ИКОНОМИЧЕСКИ
И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ

О Т Ч Е Т

**ЗА ДЕЙНОСТТА НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ
ЗА 2017 Г.**

СЪДЪРЖАНИЕ

I. ПРИЕТИ АКТОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ	
ПРЕЗ 2017 г.	3
II. КОНСУЛТАЦИИ И ДИСКУСИИ	14
III. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, НАЦИОНАЛНИТЕ ИСС НА ДЪРЖАВИТЕ – ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ	23
IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ИСС ЗА 2017 г.....	28
Позиции и предложения на ИСС, намерили отражение в приети политики, актове и решения на институциите на изпълнителната и законодателната власт и други национални и европейски документи през 2017 г.	
V. ПОСЛАНИЯ НА ИСС КЪМ ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ.....	53

Настоящият отчет представя основните дейности на Икономическия и социален съвет (ИСС) през периода 01.01.2017 – 31.12.2017 г. в съответствие с регламентирани в Закона за ИСС функции и Плана за дейността за 2017 г.

През 2017 г. ИСС разработи и прие две становища и пет резолюции по актуални икономически и социални проблеми на страната. През отчетната година ИСС организира и взе участие в редица дискусии и консултации както на национално, така и на международно равнище.

I. ПРИЕТИ АКТОВЕ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ ПРЕЗ 2017 г.

1. ИСС разработи и прие становище на тема „Потенциални очаквани социални, икономически, екологични и потребителски ефекти от Всеобхватното икономическо и търговско споразумение между Канада, от една страна, и Европейския съюз и неговите държави членки, от друга страна (ВИТС)“, което разглежда последиците и ефектите върху Европейския съюз (ЕС) и България.

В документа ИСС обръща внимание, че ВИТС е споразумение, което излиза далеч извън обхвата на обичайните договори за търговия или за защита на инвестициите, тъй като включва и въпроси като правосъдие, социална сигурност, услуги от обществен интерес, здравни, екологични и трудови стандарти, защита на интелектуална собственост и др.

Споразумението бе подписано на 30 октомври 2016 г. и одобрено от Европейския парламент на 15 февруари 2017 г., а от септември 2017 г. голяма част от него се прилага временно. Предстои ратификация на ВИТС в общо 38 национални и регионални парламента в ЕС и Канада. В контекста на предстоящите ратификации на Споразумението ИСС подчертава важната роля на гражданските организации предвид големия им потенциал за въздействие във всяка от договарящите страни.

Становището представя същността на Споразумението и разглежда няколко основни негови аспекта, които според ИСС са от особено значение за гражданите и обществото като цяло.

ИСС заявява, че Споразумението създава възможности за икономическо развитие на отделните национални икономики в ЕС, но същевременно е необходимо да се анализират всички аспекти на практическото му проявление в бъдеще. Затова ИСС разглежда възможните рискове от прилагането на ВИТС, касаещи конкурентоспособността на малките и средни предприятия (МСП), сектора на услугите от обществен интерес, пазара на труда, екологичните стандарти и др. В тази връзка според ИСС Споразумението не може да се определи еднозначно като изцяло позитивно, нито като изцяло негативно, тъй като не могат точно да се оценят различните преки и допълнителни косвени ефекти.

Подчертава се, че ВИС се фокусира върху правилата за защита на инвестициите, дава се определение на термина „инвестиция“, с което се цели да се насърчат в максимална степен инвестициите между страните.

Специално внимание в становището е отделено на регламентираното право на държавите да защитят услугите от обществен интерес чрез „негативен списък“. ИСС подчертава, че за първи път ЕС и държавите членки възприемат подхода на т.нар. „негативен списък“, като посочват само секторите от обществен интерес или мерките, които желаят да предприемат. В тази връзка ИСС споделя изразените опасения, че съставянето на пълен списък е практически невъзможно и крие риск от пропуски при неговото изготвяне, с което може да се застраши конкурентоспособността на някои сектори. Същевременно се посочва рискът за услугите от общ икономически интерес, които не са включени в списъците и непрекъснато подлежат на технологични промени или на такива от социален характер.

ИСС подчертава също, че на европейско ниво усилията трябва да бъдат насочени към правилното прилагане на договореното споразумение, а националните институции трябва да създадат вътрешен механизъм, с който да се гарантира постигането на най-ефективни резултати за националните икономики, в частност за българската, от прилагането на ВИС.

В контекста на провежданата обща търговска политика на ЕС в областта на международните споразумения ИСС препоръчва на българското правителство да се придържа към няколко основни принципа при участие в преговори за сключване на подобни всеобхватни търговски договори. В обобщение тези принципи включват: прозрачност на преговорния процес, гарантиране на всички международни конвенции и договори в областта на човешките права, правата на жените и трудещите се, защита за проходащи индустрии и фирми от сектори с национално значение, ограничаване действието или отмяна на ескалиращите тарифи и др.

2. След проведена широка консултация с представители на научни среди, държавни институции и експерти ИСС прие становище на тема „Ускоряване на подготовката за присъединяване на България към Евророната“. В документа се подчертава, че Договорът за присъединяване на България към ЕС, ратифициран от парламентите на всички държави членки, включва присъединяването към Евророната и това е поет вече ангажимент. В тази връзка ИСС заявява единната си позиция, че присъединяването към Механизма на обменните курсове (ERM II) и Евророната трябва да се изведе като непосредствена национална цел и водещ стратегически приоритет на икономическата политика на България, съпътстван от пътна карта за действие. ИСС обръща внимание също на значението на членството на България в Банковия съюз като неразделна част от интеграционния процес на страната в Евророната, тъй като това бе обявено от Европейската комисия (ЕК) като условие за присъединяване към Евророната заедно с Маастрихтските критерии.

В становището се оценяват положените усилия от държавата за изпълнението на Маастрихтските критерии, но се отбелязва, че макар да липсват правни основания, всяка страна кандидатка трябва също така да покрие и изискванията за структурни реформи и икономическа стабилност. В тази връзка ИСС подчертава, че 14-те показателя за оценка на макроикономическите дисбаланси формално не са допълнение към Маастрихтските критерии, но могат да бъдат използвани като предпоставка за отлагане на присъединяването на страната ни към Еврозоната. В този контекст според ИСС присъединяването на страната към ERM II ще даде допълнителен тласък и ще ускори необходимите реформи в образованието, съдебната система, здравеопазването, пенсионното осигуряване, пазара на труда, бизнес средата и др. В същото време ИСС обръща внимание на факта, че предприемането на тези реформи няма алтернатива независимо от това дали и след колко време България ще бъде приета в Еврозоната. ИСС препоръчва страната ни да се стреми да избегне обвързването с нови „неофициално“ поставени допълнителни предварителни условия.

В становището се посочват данни от проучването на Евробарометър от м. април 2017 г., които сочат, че според 76% от анкетиранията България не е подготвена за присъединяване в Еврозоната, но 50% подкрепят влизането в Еврозоната. Изследването констатира, че българите са сред най-големите привърженици на ЕС и същевременно показват най-високо ниво на неинформираност по отношение използването на еврото. Може би в резултат на това 20% от гражданите на България не искат въвеждане на еврото и предпочитат да запазят националната валута, опасявайки се от промяна на фиксирания курс на лева спрямо еврото и очаквания за висока инфлация.

В този контекст ИСС систематизира основни опасения и рискове от процеса на присъединяване към Еврозоната. Разгледани са също макроикономическите и финансови ефекти и очакваните ползи за пазара на труда и доходите на българските граждани, които се потвърждават от опита на новоприсъединилите се балтийски държави, Словакия и Словения. Някои от ползите са: снижаване на общото ниво на лихвите по кредити; улесняване на достъпа до финансиране за малките и средните предприятия; нарастване на преките чуждестранни инвестиции и общата инвестиционна активност и т.н.

В заключение ИСС посочва, че в контекста на дебата за бъдещето на Европа и след излизане на Великобритания от ЕС пред България се откриват шансове за присъединяване към ERM II, но, от друга страна, има вероятност да нараснат и рисковете пред разширяването на Еврозоната. Всякакво забавяне би увеличило външните и вътрешните рискове по отношение на политическата подкрепа на държавите членки за присъединяването ни към валутната зона.

ИСС счита, че е необходимо по-широко и ефективно участие на представителите на академичната общност, социалните партньори и неправителствените организации в експертния и граждански дебат и в процеса на обществен мониторинг на подготовката за изпълнение на присъединителния

процес. Следва също да се повишат и общата информираност и политическата подкрепа от страна на обществото.

Според ИСС добрата предварителна организация на предприєдинителната процедура по представянето на кандидатурата на България за приемане в ERM II и Евронзоната може да мобилизира обществеността и институциите, като се постигне подобряване на резултатите в икономическото и социалното развитие на страната и повишаване информираността за степента, хода и ползите от конвергенцията в европейските икономически структури.

3. В навечерието на отбелязването през март 2017 г. на 60-ата годишнина на „Договорите от Рим“ ИСС прие резолюция по „Годишния обзор на растежа за 2017 г.“ (ГОР), с който се поставя началото на цикъла за координация на икономическите политики в Европейския съюз.

В документа се откроява последователността на ЕК по отношение обвързаността на основните приоритети, които остават в сила от предходните периоди. ИСС се присъединява към общите изводи в ГОР и заявява подкрепата си за заложените реформи, насочени към укрепване на икономическото възстановяване, инвестиране в младите хора, както и подпомагане на стартиращите и малките и средни предприятия.

В резолюцията се подчертава значението на приоритета за осигуряването на повече социална справедливост като начин за стимулиране на по-приобщаващ растеж и потвърждаване на целите, залегнали в „Пътната карта от Братислава“ на Съвета на ЕС.

Също така ИСС с удовлетворение констатира, че при очертаване на приоритетите и мерките за 2017 г. ЕК се е съобразила както с позициите на европейските институции, така и със становищата, изразени от социалните партньори в рамките на установените диалози. ИСС декларира подкрепа за проекта на „Европейски стълб на социалните права“ и заявява, че това би била една референтна рамка от принципи, които да насърчават справедливите конкурентни условия в европейската социална пазарна икономика.

Отчитайки значението на инвестициите като ключов двигател на растежа и създаването на работни места, ИСС отново приветства ЕК за действията за укрепване и разширяване на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) чрез удължаване срока на действие до края на 2020 г. и удвояване на неговия капацитет поне до 500 милиарда евро. Подчертават се възможностите, които тези ресурси създават за страни като нашата, която продължава да страда от недостиг на инвестиции. Затова ИСС отново призовава българското правителство да създаде национален инвестиционен фонд по модела на „Плана Юнкер“.

Разглеждайки изнесените данни и оптимистичните прогнози за пазара на труда, ИСС отбелязва добрите резултати на страната ни както по отношение на

ръста на заетостта, така и на безработицата спрямо средноевропейските стойности. Същевременно ИСС е обезпокоен от оставащите големи различия в показателите за заетостта и безработицата в отделните страни членки и региони, което поставя под риск постигането на заложената цел по заетостта в стратегията „Европа 2020“. В резолюцията се подчертава, че в рамките на приоритета за инвестиции в човешкия капитал е необходимо конкретните инициативи за инвестиране в младите хора и в техните умения да продължат, като бъдат ресурсно осигурени в рамките на европейската „Гаранция за младежта“ и Инициативата за младежка заетост.

ЕК и тази година дава неудовлетворителна оценка на разпокъсаното и непоследователно изпълнение на специфичните препоръки за всяка държава. В тази връзка ИСС отново подчертава своята позиция, че ЕК трябва да намери и приложи адекватни механизми, за да повлияе върху изпълнението на специфичните препоръки в контекста на стратегията „Европа 2020“.

В рамките на европейския семестър 2016 г. ИСС прие няколко документа и отправи конкретни препоръки по проблемите, които ЕК адресира в настоящия годишен обзор на растежа, касаещи миграционните нагласи на младите хора, дълготрайната безработица, климатичните промени и др.

ИСС приветства ЕК за намерението да представи през март 2017 г. Бяла книга за бъдещето на Европа, в която да разгледа и въпросът за бъдещето на Икономическия и паричен съюз. В тази връзка ИСС отново призовава българското правителство и институциите да предприемат необходимите стъпки за присъединяване на страната ни към Евроразоната.

4. Втората приета от ИСС резолюция е на тема „Европейски енергиен съюз (ЕЕС): влияние и последици за гражданското общество“. В документа ИСС представя обстоен анализ на българския енергиен сектор и предлага конкретни стъпки за изграждане на свободен и конкурентен европейски енергиен пазар на основата на солидарността. В резолюцията се подчертава също, че България има шанс да играе активна роля в този общ енергиен съюз. Заедно с това ИСС отбелязва сложността и продължителността на процеса на изграждане на Европейски енергиен съюз и подчертава, че той изисква координация и синхрон между всички участници, както и активна позиция на социалните партньори и организираното гражданско общество. В тази връзка в резолюцията се казва, че бъдещите национална енергийна политика и стратегия трябва да отразяват съчетаването на националните интереси с регионалните особености на страните от Югоизточна Европа и от Черноморския басейн, които да кореспондират с целите на Европейския енергиен съюз.

Основните препоръки на ИСС са свързани с подобряване управлението на енергийния сектор и особено на държавните предприятия в него, завършване либерализацията на електроенергийния пазар и започване либерализация на пазара на природен газ; използване на всички възможности, които се откриват пред

България от интегрирането на енергийните пазари; ускоряване възможностите за свободна търговия и създаването на газовия хъб „Балкан“ и др. ИСС настоява да се анализира влиянието на ЕЕС върху всички сектори на икономиката, както и върху домакинствата. Целесъобразно е също така да се проучат възможностите за използване на потенциала на нови форми на включване в енергийния пазар като например т.нар. „проконсюмърз“ – домакинства, които на основата на възобновяеми мощности произвеждат и същевременно консумират енергия.

ИСС отбелязва, че е необходимо да се преразгледат моделите за ценообразуване и изкупуване, за да се избегне субсидирането на едни за сметка на други участници на пазара, както и да се въведат дългосрочни програми за подпомагане на газификацията и енергийната ефективност в домакинствата, които заедно с диверсификацията на източниците на природен газ да облекчат социалното напрежение в процеса на ценообразуване на пазара на електрическа енергия за бита и завършване на либерализацията на електроенергийния пазар.

ИСС споделя тезата, че едно от най-сериозните предизвикателства пред енергийния сектор на ЕС е преминаването към нисковъглеродна икономика, свързана с ангажиментите за климатичните промени. В същото време ИСС отбелязва, че „ако се приеме референтният документ за най-добри налични техники за големи горивни инсталации (LCP BREF) с предложените стойности (на емисиите от живак, азотни окиси и серни окиси), ще се поставят в опасност енергийната сигурност и промишлената конкурентоспособност както на Европа, така и на България. Ще бъдат засегнати най-много топлоелектрическите централи на въглища, като според експерти от бранша заложените стойности е невъзможно да бъдат постигнати у нас. В момента 45% от електричеството в българския енергиен микс идва от топлоелектрическите централи. Спирането им ще повлияе драматично на пазара на електроенергия у нас. Новите изисквания ще имат и негативен социален ефект.“

В тази резолюция, както и в предишни свои актове, ИСС подчертава първостепенната важност на борбата с бедността, по-специално с т.нар. „енергийна бедност“, и споделя тревогата, че това е нарастващ проблем не само в България, но и в Европа. В тази насока ИСС препоръчва задълбочен анализ на влиянието на новата енергийна политика върху риска от енергийна бедност у нас, който продължава да бъде сериозен заради ниското равнище на доходите, динамичното покачване на цените на енергията, ниската енергийна ефективност на сградите. ИСС с тревога отбелязва също, че в условията на пълна либерализация на енергийния пазар има вероятност в затруднения да изпаднат малки и дори средни фирми, което ще има негативен ефект върху икономиката и социалните фондове. ИСС препоръчва да се проучат добрите европейски практики в превенцията и борбата с енергийната бедност, да се използват ефективно европейските фондове за такива цели, както и други мерки и политики за защита на уязвимите групи.

5. Чрез приетата резолюция на тема „Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България“ ИСС поставя на общественото внимание съществуващите проблеми пред професионалното обучение и образование (ПОО), като: качеството и обхвата му; липсата на ефективна връзка между обучаващите институции и работодателите; намаляващия брой на записващите се в професионални училища и невъзможността да се формират съвременни професионални умения в реална среда; липсата на система за редовно прогнозиране на потребностите от професионално образование и обучение, както и остаряла материална база и учебници.

В акта ИСС препоръчва актуализация на действащата Стратегия за развитие на ПОО и подчертава необходимостта от оптимизиране на мрежата от професионални учебни заведения чрез прилагане на регионалния подход в развитието на инфраструктурата на системата. ИСС отбелязва и необходимостта от развитие на нормативната уредба чрез приемането на изцяло нов Закон за професионалното образование и обучение, както и от преглед, осъвременяване и актуализиране на подзаконовите нормативни актове в тази сфера, прецизиране на нормативната уредба за въвеждане на дуалното обучение, включително чрез необходими промени в Кодекса на труда, Кодекса за социално осигуряване, Закона за здравното осигуряване, Закона за корпоративното подоходно облагане и др. ИСС предлага да се намери подходящ и балансиран подход за създаване на секторни и регионални квалификационни фондове и стимулиране създаването на клъстери за професионално обучение.

В документа ИСС констатира необходимостта от разширяване обхвата на учебните заведения, включени в дуалното обучение, в т.ч. в областта на селското стопанство, изкуството и културата. ИСС препоръчва да се регламентира създаването на единна информационна база и регистрация на предприятията и съответните работни места, където е въведено дуалното обучение, както и нормативно да се реши проблемът, свързан със сертифицирането и стимулите на наставниците в дуалното обучение, които имат ключова роля за неговия успех.

Други предложения на ИСС в резолюцията са свързани с развитието на съществуващата мрежа от центрове за информация и професионално ориентиране, с приемането на адекватна методика за признаване на придобита квалификация чрез неформално обучение, както и с провеждането на информационни кампании за стимулиране на интереса към професионалното образование и обучение. ИСС настоява за по-ускорено навлизане на информационните и комуникационните технологии в учебния процес и за подобряване на материално-техническата база в държавните професионални училища, като се осигури много по-широка възможност за обучение и на възрастни. ИСС апелира за по-голяма подкрепа на професионалните обучаващи институции в усилията им за възстановяване на добрите традиции в практическото обучение на учениците. В тази връзка ИСС препоръчва да се стимулират работодателите, ако предоставят производствени

помещения и оборудване за практическо обучение, както и ако приемат учащи се на производствен стаж и сключват договори за обучение, стажуване и чиракуване.

За ИСС повишаването на качеството на ПОО е водеща насока за неговото развитие и във връзка с това предлага: периодично актуализиране на учебните планове и програми в зависимост от променящите се потребности на трудовия пазар и резултатите от обучението; регламентиране и въвеждане на система за външно оценяване на качеството на ПОО; активно включване на работодателите при оценката на придобитите знания, умения и компетенции по специалности и професии, за които се подготвят учениците в системата на ПОО.

Не на последно място ИСС препоръчва развитието на ПОО да обхваща разработването и внедряването на надеждна система за текущо идентифициране, анализ и прогнозиране на търсената работна сила със специфични знания и умения, като се постави акцент върху създаването и внедряването на система за определяне и прогнозиране на потребностите от квалификации на регионално ниво.

6. Приетата от ИСС резолюция по „Бяла книга за бъдещето на Европа: размисли и сценарии за ЕС-27 до 2025 г.“ е отзвук на предизвиканията общоевропейски дебат за бъдещето на Европа по предложените в нея пет сценария за развитие на общността. В документа се подкрепя стремежът на ЕС за запазване на единството на съюза и посрещане на всички предизвикателства на нашето време с общ диалог и решения за общи политики на развитие, общи приоритети и цели. Като отчита трудностите, свързани с редица предизвикателства, породени от различията както на национално, така и на европейско ниво, ИСС анализира всеки от предложените пет сценария.

Общият извод на ИСС е, че всеки от тези пет предложения за модел на развитие на ЕС съдържа много положителни елементи, но нито един от тях не отразява напълно очакванията на европейските граждани да се преодолеят различията, да се изградят общи приоритети чрез общ напредък в икономическата и социалната сфера. Затова позицията на организираното гражданско общество в България е, че е необходимо посоката на развитие на ЕС да съчетава елементи и от петте предложени в Бялата книга сценарии, така че да се запази единството на ЕС за по-нататъшно задълбочаване на общоевропейското сътрудничество в областта на 4-те свободи на движение (стоки, услуги, капитали и хора), завършване на единния дигитален пазар, на Банковия съюз, на Съюза на капиталовите пазари, Енергийния съюз, продължаване и разширяване на обхвата на Европейския фонд за приспособяване към глобализацията и на Европейския фонд за стратегически инвестиции. Да се посрещнат ефективно социалните предизвикателства и неравенствата, като водеща трябва да е целта всички държави членки да постигнат рейтинг „три пъти А в социалната сфера“, посочена в Доклада на петимата председатели. Според ИСС особено важно условие за България и за ЕС е да се запази кохезионната политика и да се ускори присъединяването на България към Еврозоната.

ИСС подкрепя сценарий, основан на ограничаване на прекалената намеса и детайлна хармонизация с цел по-добро регулиране, запазване на политиката на сближаване и регионалната политика за преодоляване на различията в икономическото и социалното развитие и интегриране на България в една укрепена Еврозона, се казва още в резолюцията.

В резолюцията си ИСС анализира всеки един от петте сценария и изтъква както положителните му страни, така и онези особености, които не срещат очакванията на европейските граждани и в частност интересите на българското общество за бъдеще, основано на общ напредък и солидарност.

По отношение на Сценарий 1 – „продължаваме както досега“, ИСС изтъква постигнатото досега и отбелязва, че тази посока е полезна за България от гледна точка на инфраструктурно развитие и свързаност, но тя не адресира в достатъчна степен въпросите на социалното сближаване, технологичното обновление и конкурентоспособността, така че следващото поколение да има по-голям просперитет от настоящото, както и „чувствителността“ на българските граждани по въпросите на сигурността и миграцията.

По Сценарий 2 – „остава само единният пазар чрез постепенно рецентриране на политиката върху пазара и търговията“, ИСС изразява сериозни опасения, че развитието само на единния вътрешен пазар би ограничило капацитета на ЕС да действа по въпроси от общ интерес (например екологични и социални стандарти) и не отговаря на очакванията на гражданите за общи решения, последвани от бързо и ефективно изпълнение.

По сценарий 3 – „тези, които искат, да правят повече“, ИСС счита, че засилените сътрудничества, водещи до задълбочаване на интеграцията между група държави членки в определени области, трябва да бъдат отворени за присъединяване към тях на други държави членки по всяко време съгласно чл. 328 от Договора за функциониране на ЕС. Позицията на ИСС относно предложенията за отделни институции и бюджет на Еврозоната е, че те биха предизвикали загриженост за *де факто* разделение на ЕС на отделни концентрични кръгове, чието взаимодействие за постигане на общи цели ще е трудно осъществимо. А процесът на конвергенция за държавите извън Еврозоната значително ще се забави и присъединяването към Еврозоната би станало трудно осъществимо.

Сценарий 4 – „правим по-малко, но по-ефективно“. По този сценарий ИСС изразява опасения, че различията между държавите членки ще се запазят по отношение на заплати, социално законодателство и данъчна политика, защото и без това ограниченият финансов ресурс на ЕС ще се фокусира в нови области и ще повлияе върху политиките, пряко свързани с регионалното развитие и икономическата конвергенция (в частност кохезионната политика), които са от съществено значение за преодоляването на неравномерности в просперитета на ЕС като цяло.

Сценарий 5 – „правим много повече заедно по всички области на политиката“. ИСС изразява подкрепа за идеята ЕС-27 да работи целенасочено за доизграждане на единния пазар в областта на енергетиката, цифровите технологии и услугите, да се предприемат съвместни инвестиции в иновациите и изследователската дейност, но заедно с това отбелязва, че постигането на консенсус за разширяването на обхвата на общоевропейските политики и за прехвърлянето на повече правомощия и финансови ресурси на наднационално ниво, т.е. за завършването на процеса на изграждане на все по-тесен съюз, от перспективата на днешните разделения в Европа не изглежда постижима цел.

7. С резолюцията „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“ ИСС продължи работата си по темата, която присъства в дейността му през последните няколко години. ИСС поставя отново на дневен ред този проблем, защото обратно на общата тенденция в ЕС делът на преждеременно напускащите училище в България се увеличава, които за последните три години са по около 21 000 годишно, и това ни отдалечава от постигането на националната цел от 11%, заложена в стратегията „Европа 2020“. За ИСС проблемът е и от висока обществена значимост, тъй като рефлектира върху почти всички публични системи – финансови, социални, вътрешен ред и сигурност. Затова ИСС разглежда преждевременното отпадане от образователната система и като пряка загуба на публичен ресурс.

Предложенията и препоръките в документа са разширени и допълнени в резултат от проведени консултации преди разработването на акта с широк кръг представители на местната власт, директори, учители и експерти.

Констатирайки сериозните регионални различия в равнището на преждевременното напускане на образователната система, ИСС препоръчва анализите и политиките, свързани с ограничаването на проблема, да бъдат много по-силно насочени към преодоляване на регионалните различия, а не само към провеждане на национални политики и мерки.

В акта ИСС със задоволство констатира, че предложенията на съвета за прилагане на комплексен подход за интегрирана политика по превенция на ранното отпадане от училище и увеличаване на обхвата на децата и учениците в детските градини и училищата намериха реализация в създадения с решение на МС от месец юли 2017 г. Механизъм за съвместна работа на институциите. ИСС препоръчва да се предвидят мерки за по-активна и отговорна ангажираност и на други институции, освен образователните, както и за привличане на родителите за сътрудничество с междуинституционалните екипи за обхват и предотвратяване на отпадането. ИСС предлага този механизъм да се превърне в постоянно действащ инструмент на Стратегията за превенция и намаляване дела на отпадащите и на преждеременно напусналите образователната система (2013 – 2020 г.).

На вниманието на институциите в своята резолюция ИСС поставя акцент върху включването на нови допълнителни индикатори и механизми за

идентифициране на децата в риск от преждевременно напускане на училище, като се обърне специално внимание на посещаемостта на задължителната предучилищна подготовка, както и на нейното разширяване за четиригодишните деца.

В документа ИСС отново напомня за своето предложение за създаване на Регистър за движението на децата и учениците чрез въвеждане на индивидуален образователен номер за всеки ученик и във връзка с това предложи да се ускори процесът по въвеждането на национална електронна система за предучилищно и училищно образование (НЕИСПУО) за проследяване на движението на децата и учениците. ИСС обръща специално внимание на проблемите с децата на заминалите българи да работят в чужбина и предлага да се обсъдят възможности за изграждане на международна система за проследяване движението на тези деца между България и други страни в Европейския съюз.

В този акт ИСС отново потвърди позицията си за необходимостта от преосмисляне и промяна на модела на финансиране чрез делегирани бюджети и механизма „парите следват ученика“, като акцентира върху стандарта за финансиране, който да следва рамката и философията на Закона за предучилищно и училищно образование, и гарантира средства за общата и допълнителна подкрепа към всички групи деца.

Чрез резолюцията ИСС предлага да се обсъдят, разработят и приемат законодателни промени, регламентиращи още по-тясното обвързване на получаваните от системата на социалното подпомагане помощи и добавки с посещаемостта на децата и учениците в детските градини и училищата.

През 2017 г. ИСС работи и по други значими за обществото теми, по които проектите на актове са в различни фази на подготовка и предстои приемането им през 2018 година.

Първият от тях е проектът на становище на тема: „Бъдещето на труда: предизвикателствата на Четвъртата индустриална революция“. Във фокуса на внимание са поставени основните предизвикателства, пред които са изправени отделните икономики, като например: квалификацията на работниците и служителите, липсата на адекватни на бъдещото дигитално развитие умения, липсата на регулация за новите форми на трудови отношения, загубата на много работни места, по-вероятна за нискоквалифициран труд, и др.

Чрез проекта на становище ИСС обръща внимание, че при разработването на своята стратегия за преход към Четвъртата индустриална революция България трябва да потърси отговор на няколко ключови въпроса, касаещи пазара на труда, новите професии, които ще се появят, необходимите за тях умения, адекватните специалности в образованието и т.н. Също така ИСС поставя въпроса за бъдещия социален модел на развитие на нашата страна и на ЕС като цяло. Документът предстои да се приеме от пленарната сесия на ИСС в началото на 2018 г.

Другият проект на акт, който предстои да бъде внесен за обсъждане в пленарната сесия на ИСС през 2018 г. е на тема „Европейският стълб на социалните права - позицията на организираното гражданско общество“. В проекта на този документ Европейският стълб на социалните права (ЕССП) се оценява като значителна инициатива на европейските институции за укрепване на социалните права и за подобряване на баланса между икономическото и социалното измерение.

Като анализира целите и механизмите за прилагане на принципите на ЕССП, Икономическият и социален съвет отбелязва, че за успешното изграждане на новия европейски стълб се изискват едновременно мерки както на национално, така и на европейско ниво.

В този дух ИСС изразява подкрепа за превръщането на Европейския семестър в Европейски икономически и социален семестър и предлага въвеждане на доклади за социалните дисбаланси по 20-те приоритета на ЕССП, за допълването на националните програми за реформи, конвергентните програми и специфичните препоръки с такива, които отразяват напредъка и реализирането на ЕССП.

От друга страна, в проекта на становището ИСС предлага и настоява да се разработят на национално ниво пътна карта или национален план за изграждането на ЕССП в краткосрочен и дългосрочен план, съгласуван със социалните партньори.

В процес на обсъждане в три комисии на ИСС е и проектът на становище „Проблеми при прилагането на системата за сумирано изчисляване на работното време“. Темата е особено чувствителна и засяга пряко работодателите и синдикатите, което изисква необходимото време с цел постигане на най-справедливия за наетите и бизнеса баланс на интересите.

II. КОНСУЛТАЦИИ И ДИСКУСИИ

Съгласно чл. 4, ал. 2 от Закона за ИСС съветът организира дискусии и консултации с представители на законодателната и изпълнителната власт и със структурите на гражданското общество, свързани с обществено значими въпроси за социалното и икономическото развитие на страната. Характерни за отчетната година са консултациите и дискусиите във връзка с разработваните от ИСС актове. По пет от приетите си актове ИСС проведе консултации с основните заинтересовани страни по темите и отчете направените препоръки.

През 2017 г. ИСС продължи срещите и консултациите си със завършващите средно образование младежи в отделни общини и столични училища.

Също така представители на ИСС взеха участие в редица форуми, организирани от партньорски организации, и представиха основните позиции на съвета.

1. Консултации по разработвани от ИСС актове

1.1. Предвид актуалността и обществения интерес към темата ИСС проведе широка консултация по проекта на становище "Потенциални очаквани социални, икономически, екологични и потребителски ефекти от Всеобхватното икономическо и търговско споразумение между Канада, от една страна, и Европейския съюз и неговите държави членки, от друга страна (ВИТС)". Консултацията се проведе в рамките на съвместното заседание на трите комисии на ИСС - Комисията по социална политика, Комисията по труд, доходи, жизнено равнище и индустриални отношения и Комисията по международно сътрудничество и европейска интеграция. В нея участваха експерти, представители на повече от десет различни институции и ведомства, някои от които предоставиха писмено своите мнения, бележки и предложения за подобряване на съдържанието на обсъждания документ.

В рамките на една ползотворна дискусия бяха обсъдени предизвикателствата от прилагането на ВИТС и ефектът, който това споразумение може да окаже върху икономиката и пазара на труда в България. Очерта се мнението, че решението на ИСС да разработи становище за ВИТС е навременно, изключително полезно и ще допринесе за повече яснота по същността и ползите на подобни търговски споразумения за гражданите на Европейския съюз. Същевременно участниците в дискусията препоръчаха повече прозрачност на преговорните процеси и експертни дебати както на европейско, така и на национално ниво с участието и на гражданските организации.

Докладчиците изразиха благодарността си за експертността в рамките на дискусията и заявиха, че при изготвяне на окончателния вариант на становището ще се съобразят с направените конструктивни предложения и писмени бележки.

1.2. Във връзка с разработването на становище на тема „Ускоряване на подготовката за присъединяване на Р. България към Евроразоната“ ИСС проведе консултация по проекта на документа в рамките на разширено заседание на Комисията по бюджет, финанси, застраховане и осигуряване.

В консултацията се включиха повече от 20 души представители на заинтересованите министерства – Министерството на финансите и Министерството на икономиката, на Института за икономически изследвания и на Правния институт на БАН, на Фискалния съвет, на Българската макроикономическа асоциация, финансови експерти и членове на ИСС. Докладчиците и експертите представиха акцентите и основните предложения от становището. Всички участници в консултацията взеха отношение по предложения проект и подчертаха, че становището е навременно и експертно подготвено. Бе подчертано също, че с подписването на договора си за присъединяване към ЕС България е поела задължението да стане член и на Евроразоната, но остава въпросът кога трябва да се случи това.

Участниците в дискусията се обединиха около два основни извода. Първият от тях е, че е необходимо да се проведе разяснителна и информационна кампания за плюсовете и минусите от присъединяването на страната ни към Евроразоната. Според

повечето от представителите на институциите българските граждани формират отношението си по предстоящото кандидатстване за Евроната само на база данните за опита на други държави, без да отчитат най-важната положителна предпоставка за България – функционирането на валутен борд у нас. Вторият извод бе, че страната ни изпълнява всички Маастрихтски критерии, а това ни дава основание да заявим своята воля за присъединяване към ERM 2 по време и начин, който правителството прецени.

1.3. ИСС организира консултация по проблемите на преждевременното напускане на образователната система като част от подготовката по изготвяне на резолюция по темата. В дискусиата взеха участие членове на ИСС, представители на Министерството на образованието и науката и на неговите регионални управления, Министерството на труда и социалната политика и Държавната агенция по закрила на детето, кметове на общини, директори, учители, синдикални и работодателски организации в системата на образованието и НПО. Всички участници очертаха изключителната сериозност на проблема и изразиха тревога от очертаващата се тенденция, свързана с увеличаване дела на преждеременно напусналите образователната система в България, който достигна 13.8% през последната година. Целта на форума бе на базата на широка дискусия да се обсъдят основните причини и тенденции, водещи до повишаване дела на преждеременно напусналите образователната система в България, и да се потърсят предложения за нови решения за преодоляването на този проблем. Основните акценти на дискусията бяха свързани с обсъждането на превантивни мерки - осигуряване на достъп до ранна детска грижа и предучилищно образование; координация между институциите и услугите; преосмисляне на делегираните бюджети и на механизма "парите следват ученика"; въвеждане на допълнителни механизми за повишаване на родителската активност и капацитет. Участниците се обединиха около тезата за предприемане на законодателни промени, свързани със задължителната предучилищна подготовка и с нейното разширяване за четиригодишните деца както и на промени, регламентиращи обвързването на получаваните от системата на социалното подпомагане помощи и добавки с посещаемостта на децата и учениците в детските градини и училищата.

В хода на разработването на резолюцията ИСС проведе работна среща разговор с директори на училища, учители, местна власт и ръководители на екипи по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна училищна и предучилищна възраст в някои общини в страната. Те споделиха проблемите, съпътствали работата им по откриването и записването на подлежащите на обучение деца и ученици. Направените предложения и препоръки по Механизма за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане на децата и учениците в училище ИСС включи в приетия акт "Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения".

1.4. Във връзка с разработването на резолюция „Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България“ ИСС

организира консултация с представители на Министерството на образованието и науката, Министерството на труда и социалната политика, с директори на училища, учители, синдикати, представители на центрове за професионално образование. Участниците изразиха удовлетворението си от широкия обхват на обсъждания документ и приветстваха ИСС за навременното му изготвяне в контекста на разработващия се проект на Концепция за развитие на професионалното образование и обучение в България. Темите, които се дискутираха, бяха свързани с приоритетите в системата, насочени към: разширяване обхвата на дуалното професионално обучение; мотивиране на младежи към информиран избор на професия – както според техните способности и интереси, така и съобразно нуждите на икономиката; квалификация на обучаващите в професионалните гимназии и в ЦПО; създаване на механизъм за проследяване на реализацията на обучените лица; финансиране, насочено не само към броя на обучаваните, но и към резултата – реализация на завършилите.

По време на дискусиата бяха направени редица предложения, свързани с разкриването на предимствата за обучението чрез работа (дуално обучение); актуализацията на действащата Стратегия за развитие на ПОО; оптимизирането на мрежата от професионални учебни заведения и прилагане на регионалния подход в развитието на инфраструктурата на системата. Участниците се обединиха около необходимостта от приемане на изцяло нов Закон за професионалното образование и обучение, както и от преглед, осъвременяване и актуализиране на подзаконовите нормативни актове в тази сфера. Предложенията бяха отразени в приетата резолюция.

1.5. ИСС съвместно с Европейския икономически и социален комитет (ЕИСК) организира дискусия с гражданското общество в България за Бялата книга и бъдещето на Европа. Така България се включи в общеевропейската инициатива за обществено обсъждане на петте сценария за развитие на ЕС, предложени от ЕК. Министърът за българското председателство на ЕС Лиляна Павлова откри форума и оцени много високо инициативата за обсъждане на бъдещето на ЕС с организираното гражданско общество. Тя подчерта, че пред ЕС не стои въпросът дали има бъдеще европейският проект, а как да продължи той, как да стане по-ефективен, с по-опростени правила и процеси, с повече баланс и контрол, с ясна кохезионна политика. На форума със свои позиции участваха министърът на труда и социалната политика Бисер Петков, председателите на комисии в Народното събрание Хасан Адемов, Петър Кънев и Кристиан Вигенин, зам.-ръководителят на Представителството на ЕК в София, представители на работодателските организации, на синдикатите, на академичната общност и на неправителствени организации. По време на дискусиата бяха изразени различни позиции за това кой от предложените от председателя на ЕК Юнкер пет сценария е най-добрият за България.

В дискусиата обаче се очертаха два много сериозни акцента. Първият от тях е, че политиката на сближаване трябва да продължи, за да се преодолеят

различията между държавите членки. А вторият акцент бе свързан с възможността да се приеме нов шести сценарий, който да обедини добрите предложения от първите пет.

По време на дискусиата много ясно и силно прозвуча позицията, че е необходимо в бъдещия модел за развитие на ЕС да се запази и развие социалното измерение и да се съхрани принципът на солидарност, който отличава съюза от всички останали общности. Нивото на заплащане, нивото на заетост, качеството на живот у нас, нивото на социалните услуги, работата на социалните системи, сигурността, социалната защита, силата на гражданското общество, създаването на европейско гражданско общество, доверието в ЕС и в институциите – това бяха част от обсъжданите теми заедно с развитието на новите технологии, новите предизвикателства пред пазара на труда, пред образованието, здравеопазването и всички социални системи.

Дискусиата за Бялата книга и бъдещето на Европа получи широк обществен и медиен отзвук, а част от предложенията, направени в София, бяха включени в становището на ЕИСК, последвало европейското обсъждане на организираното гражданско общество.

1.6. Среща на ИСС с президента на ЕИСК Георгиос Дасис

През ноември 2017 г. по време на посещение в България президентът на ЕИСК се среща и разговаря по актуални теми с членовете на ИСС. Една от тях бе предстоящото председателство на България на Съвета на ЕС. В тази връзка Георгиос Дасис високо оцени дейността на българския ИСС и го нареди сред най-ефективните сродни европейски институции заради активните и убедителни позиции на организираното гражданско общество по такива сериозни теми, като икономическото и социалното сближаване. Той подчерта, че България ще има пълна подкрепа от страна на ЕИСК за настояването да продължи икономическата и социална кохезия.

Миграцията, особено на младите и образовани хора, от периферията на ЕС към „центъра“ и от ЕС към други континенти бе друг акцент в разговора. Препоръката на Г. Дасис относно последиците от миграцията е да се създават национални политики в рамките на общия процес на кохезия. Участниците в срещата коментираха и влиянието на „Брекзит“ върху процесите в ЕС. Случаят „Брекзит“ е добър урок за гражданското общество, защото става все по-ясно, че гражданите на Великобритания са станали жертва на една деформирана представа и неверни факти относно ЕС, коментира президентът на ЕИСК. Гражданите във всички държави трябва да бъдат по-добре информирани и да знаят и оценяват ползата от ЕС, от мирна Европа и от сближаването. Тогава тяхната оценка ще бъде обективна, каза още Г. Дасис. Той акцентира и върху необходимостта от по-ускорено приемане на проекта за Европейски стълб на социалните права и отбеляза ролята на българския Икономически и социален съвет за организираната дискусия по темата в София.

2. Дискусии с младите хора в България

За трета поредна година ИСС продължи инициативата да провежда дискусии с абитуриенти от страната и от столични училища. Те са продиктувани от направените изводи в анализа на ИСС, свързан с тенденциите в миграционните нагласи на завършващите средно образование ученици в България и тяхната професионална реализация. Целта на тези форуми бе да се установи до каква степен завършващите ученици са взели решение за своята бъдеща реализация и за подготовката си за нея, както и да се формулират основните фактори, които са оказали влияние върху професионалното им ориентиране. В тези откровени разговори ИСС бе в ролята на медиатор между завършващите средно образование младежи, местната власт, представителите на бизнеса и гражданските организации.

2.1. ИСС участва като партньор на община Дупница в регионална среща дискусия с над 100 ученици, завършващи средно образование, от училищата в Дупница и Сапарева баня. Участие в дискусията взеха министърът на образованието и науката Красимир Вълчев и народни представители от региона. Целта на дискусияния форум беше местната власт в диалог със завършващи ученици от средните училища в Дупница да представи визия за развитието на общината и на тази база да се дискутират нагласите на младите хора за професионалната им реализация. Учениците в откровен диалог споделиха своите намерения за бъдещото си развитие.

Почти всички завършващи заявиха намеренията си за продължаващо обучение във висши училища, като по-голямата част от тях изказаха предпочитанията си към българските висши училища. В своите предложения те насочиха вниманието на местната власт към откриването на център за кариерно развитие и създаване на информационна база за търсеци или разкриващи се работни места, както и към утвърждаването на Дупница като туристическа дестинация. Учениците се обърнаха и към народните представители за съдействие, свързано с привличането на чужди инвеститори в региона и с разкриването на добре платени работни места. Те апелираха и към министъра на образованието за въвеждане на по-иновативно образование, разширяване на дуалното обучение, развиване на нови компетенции в училище за справяне с житейските ситуации и създаване на „съвет“ на училищата от Дупница, съставен от ученици и младежи. Споделените нагласи на младите хора за реализацията им кореспондират с направените от ИСС изводи в актовете, посветени на миграционните нагласи на завършващите средно образование в цялата страна.

2.2. ИСС организира съвместно с община Самоков регионална среща дискусия с ученици, завършващи средното си образование. Целта на форума бе общината да сподели направеното за тях през последните две години и да очертае бъдещото развитие, свързано с тяхната професионална и трудова реализация в района. Представителите на местния бизнес, предимно в областта на туризма,

очертаха приоритетите на неговото развитие и заявиха от какви кадри се нуждаят в следващите години.

Над 60 абитуриенти взеха активно участие в дискусиата. Те представиха своите виждания за подобряването на средното образование и предложиха повече практически занимания, въвеждане на дуално обучение и в другите професионални училища, освен в техникума по туризъм, подобряване на материално-техническата база в училище и предоставяне на безплатно работно облекло за практическите занимания на терен.

Сред основните фактори, формирали избора им на професия, е предимно информацията от родители, приятели и медиите. Учениците препоръчаха създаване на общински център за кариерно развитие, който да е връзката им с бъдещите работодатели, и настояха да се предоставя периодично информация в училище след 10. клас за видовете (по браншове) работни места, от които имат нужда фирмите или от които ще имат нужда в годината, в която завършват.

Завършващите младежи апелираха към местната власт за подобряване на инфраструктурата, популяризиране на значението на културните паметници на територията на общината, създаване на работни места за квалифицирани кадри, привличане на външни инвеститори. Те препоръчаха общината да е медиатор на редовни срещи с работодателите от различните браншове с цел получаване информация и предложения за свободните работни места.

Към работодателите от туристическия бранш младежите се обърнаха с призив за предложения за работа на постоянен трудов договор, стартова заплата над минималната и постоянна квалификация от тяхна страна, за да останат и се реализират в Самоков и Боровец. Разговорът премина изключително ползотворно и затвърди направените вече изводи от ИСС, че само чрез работа на терен и преки комуникации между местната власт и младите хора могат да се променят нагласите им за миграция към големите градове или чужбина.

2.3. За трета поредна година ИСС организира регулярни срещи със завършващи ученици от столични училища. Проведените дискусии са част от инициативата на ИСС да чуе гласът на младите хора за бъдещата им професионална реализация. Учениците от София дискутираха върху това как са се насочили към дадена професия, от къде са получили информация за този избор, къде ще продължат обучението и какви са очакванията им при започване на работа.

ИСС проведе срещи със завършващи средното си професионално образование ученици от столичната Национална финансово-стопанска професионална гимназия (НФСГ). Целта бе насочена към значението на професионалното и кариерното ориентиране за реализацията на младия човек и към ролята на училището в този процес. Учениците споделиха, че са доволни от първия си избор на професия, която получават в НФСГ, защото тази професионална гимназия им дава силен старт, добро предимство пред другите, добра производствена практика и широк мироглед. Всички завършващи това училище, които участваха в срещата с ИСС, заявиха, че ще продължат обучението си във

висши училища, предимно в икономически специалности, като една трета от тях ще учат в чужбина.

ИСС проведе среща разговор със завършващи средното си професионално образование ученици от столичното 7. СУ "Св. Седмочисленици". В активен дебат повече от 80 ученици от 11. и 12. клас представиха своите намерения да продължат да учат, да специализират и да се реализират. Всички присъстващи на срещата ученици имат намерение да продължат образованието си във висши училища, като една част от тях смятат да учат в чужбина. По-голямата част имат намерение да учат в българските университети и се готвят за специалности като медицина, информационни технологии, психология и политология, право и инженерство. Те споделиха, че в процеса на обучение не е утвърдена практика например чрез стажове да придобият поне начална визия за избраните специалности, и препоръчаха училището да бъде по-активно при оказване на помощ за професионалното им ориентиране. Учениците изразиха готовност за нови дебати с членовете на ИСС.

ИСС се срещна с над 60 ученици от гимназиалните 10., 11. и 12. клас на столичното 66. СУ „Филип Станиславов“. Това е едно от столичните училища, в което се обучават деца от различни етноси и на имигранти от други държави. Учениците бяха активни и с интерес споделиха своите намерения за бъдещата си професионална реализация. Избраните от тях професии се отличават с прагматизъм и са насочени предимно към обслужващата сфера. Те споделиха, че в училището не се говори достатъчно за професионалното им ориентиране и за избора на професия и предложиха това да започва още от 8. клас и в практическа среда да се запознават с различни професии. Пожелаха в 12. клас да им бъдат организирани срещи и с работодатели.

3. Партньорство и участие на ИСС във форуми в страната

3.1. За поредна година ИСС бе партньор на ежегодния Европейски форум за социално предприемачество, който се проведе в Международен панаир – Пловдив. Форумът включваше Европейска конференция на тема „Развитие на социалното предприемачество – възможности за достъп до пазара на труда“ и кръгли маси по актуални въпроси на социалната икономика. ИСС традиционно партнира на това събитие, чиято цел е да се популяризира социалното предприемачество в България и да се насърчава заетостта на хората с увреждания. В рамките на конференцията ИСС представи основни позиции от приетите свои актове в областта на социалната икономика и социалното предприемачество в България.

3.2. ИСС бе партньор на националната конференция „Надграждане на политиките за социализиране на децата от ромски произход в училището и обществената среда“, организирана от Синдиката на българските учители. Целта на форума беше да се набележат мерки за разработване на политики за по-пълно обхват на децата от уязвимите групи и за тяхното задържане в училище. Бяха направени предложения децата, които отпадат от училище, да бъдат обхванати от

професионалното образование като втори шанс и да се възстановят добрите практики от миналото, които бяха разрушени. Участието на ИСС в този дебат беше изключително ползотворно с оглед на факта, че ИСС има приети актове, свързани с темата.

3.3. ИСС се включи в първата публична дискусия за приоритетите на Българското председателство на ЕС „101 дни до София - столица на Европа: нашите приоритети“. Събитието бе организирано от Министерството за Българското председателство на Съвета на ЕС 2018 г. и Представителството на Европейската комисия в България. В присъствието на дипломати от държавите от ЕС и от други държави, народни представители, евродепутати, представители на научните среди и неправителствения сектор министър Лиляна Павлова подробно изложи националните приоритети и послания. Една от основните теми в дневния ред на шестте месеца, през които България ще председателства ЕС, е интеграцията на Западните Балкани, затова Българското председателство се определя като „Балканско председателство“. Участниците в дискусията изразиха мнения, направиха предложения и коментари в трите панелни дискусии - Европа на консенсуса, Европа на конкурентоспособността и Европа на кохезията.

3.4. ИСС взе участие и партнира в конференция на тема „Насърчаване на социалния диалог и подобряване на условията на труд на работниците и служителите“, организирана от Министерството на труда и социалната политика. Бяха представени добрите практики в областта на корпоративната социална отговорност, решаването на спорове и в областта на паритетните институции. В широка дискусия своя опит споделиха представители на ИСС, на държавни институции, на граждански организации, академичните среди и други неправителствени организации.

3.5. Председателят на ИСС взе участие в организираната от КНСБ кръгла маса на тема „Психосоциалните рискове в здравеопазването и взаимодействие с регионални, национални и местни власти в борбата с тях - добри практики и проблеми“. Участниците във форума от различни държави (Германия, Франция, Унгария, Румъния и България) посочиха разликите в работното време на лекари и медицински сестри, рисковете на работното им място и условията на труд. Те се обединиха около необходимостта да се повиши информираността за психосоциалните рискове на работещите в сферата на здравеопазването, което ще се постигне чрез комбинация от различни политически инструменти - законодателство, социален диалог, добри практики, корпоративни социални отговорности, икономически стимули.

Проф. Дулевски представи позициите на ИСС по темата, залегнали в редица актове, посветени на безопасните условия на труд, съчетаването на професионалния и личния живот и необходимите реформи в здравеопазването.

III. СЪТРУДНИЧЕСТВО С ЕВРОПЕЙСКИЯ ИКОНОМИЧЕСКИ И СОЦИАЛЕН КОМИТЕТ, НАЦИОНАЛНИТЕ ИСС НА ДЪРЖАВИТЕ – ЧЛЕНКИ НА ЕС, И ДРУГИ СРОДНИ МЕЖДУНАРОДНИ ОРГАНИЗАЦИИ

За Икономическия и социален съвет 2017 г. беше особено ползотворна от гледна точка на насоките за развитие на международното сътрудничество в различни за съвета области. В това отношение ИСС взе участие в ключови международни инициативи, семинари и конференции в контекста на вече утвърденото успешно сътрудничество с Европейския икономически и социален комитет, с Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции и с други национални икономически и социални съвети.

1. Сътрудничество с Европейския икономически и социален комитет

Сътрудничеството по линия на ЕИСК е основен акцент в международната дейност на българския ИСС и през 2017 г.

В началото на годината ИСС взе участие в дебат на високо равнище на тема „Бъдещето на еврото – Заплахи и възможности за етап 2 от задълбочаването на ИПС“, проведен от секция „Икономически и паричен съюз, икономическо и социално сближаване“ на ЕИСК. Целта бе да се подкрепи изграждането на консенсус относно бъдещата пътна карта за завършването на икономическия и паричен съюз до 2025 г. Темата за ИСС бе изключително важна, тъй като бе разработено становище относно Еврозоната.

ИСС участва в конференция на тема „Борбата с дългосрочната безработица в Европейския съюз“, организирана от Обсерваторията на пазара на труда към ЕИСК. На нея бяха обсъдени сегашното състояние на дългосрочната безработица, добрите практики и по-нататъшните инициативи за включване на дългосрочно безработните на пазара на труда, подобряване на възможностите за заетост на хората с увреждания. Основните панелисти бяха представители на Европейския парламент, Европейската комисия, Съвета на ЕС, и др. За ИСС е от съществено значение въпросът за включването на дългосрочно безработните на пазара на труда, тъй като има няколко специално разработени акта по темата.

Представители на ИСС взеха участие в организирана от ЕИСК среща на Група III в Малта. Темата бе „Малта – членството в ЕС: постижения и нови предизвикателства“ с участието на гражданското общество на Малта по повод Малтийското председателство на Съвета на ЕС. Дебатите бяха фокусирани върху икономическото въздействие и признаването на ролята на организациите на гражданското общество, както и върху предизвикателството как ЕС да се приближи до своите граждани. Резултатите от тази среща имат значение за ИСС, тъй като съветът организира национален форум с гражданското общество в България за Бялата книга и бъдещето на Европа и отделно прие становище по темата.

Във връзка с целите за устойчиво развитие ИСС участва в организирана от ЕИСК конференция на тема „Програма за устойчиво развитие до 2030 г.: нов

хоризонт за правата и напредъка в ЕС". На конференцията бяха очертани трите измерения на Програмата за устойчиво развитие - икономическо, социално и екологично, които са свързани, взаимно подсилващи се и неделими. Бе подчертано също така, че тя е най-подходящата рамка за насочване на европейските и националните стратегии при справяне с настоящите и бъдещите обществени промени. В конференцията участваха представители на ООН, ЕК, ЕИСК, Европейски младежки форум, Евростат, университети, учени и др.

От 2008 г. българският ИСС си сътрудничи и с френската лаборатория за анализи ЛАЗЕР в рамките на цикъла от биеналета „Европа, работа, заетост“. През 2017 г. ИСС бе партньор в семинар на ЛАЗЕР на тема "Прогнозиране и управление на участието при промяна в компании по време на криза и технологична промяна", който е част от 12-ото поред биенале. Целта на проекта бе да се насърчат иновативни действия за работническо участие при извършването на промени в компаниите. На семинара беше представен положителният опит от социалните мерки за предотвратяване на тежки последици в заетостта и доходите от предприеманите структурни и икономически промени. За ИСС това са изключително важни теми, залегнали в неговата дейност, и има приети актове по тях.

ИСС организира съвместно с ЕИСК дебат относно Бялата книга, представена от Европейската комисия, в която се разглеждат възможните пътища за бъдещето на Европа. Форумът имаше за цел да се анализират и оценят предложените пет сценария за развитието на ЕС, като се представят и други възможни сценарии.

ИСС взе участие в традиционната Годишна среща на президентите и главните секретари на икономическите и социални съвети на държавите - членки на ЕС и ЕИСК, на която основната тема бе свързана със справедливия и приобщаващ пазар на труда в контекста на вътрешноевропейската мобилност. Двудневният форум даде възможност на представителите на националните икономически и социални съвети да изложат своите позиции, свързани с инвестициите в справедлива заетост, човешкия капитал, възможностите за повишаване на конкурентоспособността на бизнеса, значимостта на социалния и гражданския диалог за поддържане на справедлив и устойчив пазар на труда. ИСС предложи в проекта на документ да бъде включена дългосрочната заетост като едно от най-сериозните предизвикателства пред пазара на труда. Изразената от ИСС позиция бе оценена от участниците във форума, тъй като включваше и конкретни предложения към институциите по отношение на образованието, преждевременното напускане на образователната система и пазара на труда.

Членовете на ИСС и президентът на Европейския икономически и социален комитет Георгиос Дасис проведоха среща разговор по време на пленарната сесия на ЕИСС. Той бе насочен към водещите приоритети на Европа и на предстоящото българско председателство на Съвета на ЕС през 2018 г. Президентът на ЕИСК посочи, че основен акцент по време на председателството на България трябва да бъде икономическата и социална кохезия, и заяви, че държавата ни ще получи пълна подкрепа от страна на ЕИСК за настояването този процес да продължи.

Дейността на българския Икономически и социален съвет бе оценена от президентът на ЕИСК като една от най-ефективните сред сродните граждански институции в държавите членки.

ИСС взе участие в заключителната конференция на ЛАЗЕР на тема „Прогнозиране и управление на участието при промяна в компании по време на криза и технологична промяна“, която е в рамките на 12-ото биенале от цикъла „Европа, работа, заетост“. На конференцията бяха обсъдени въпроси, свързани със създаването на работни места, трансформациите в сферата на труда, реструктурирането на мултинационалните компании, реструктуриращите се фирми, дигитализацията, екологичния и енергиен преход. Сътрудничеството с ЛАЗЕР е особено ползотворно предвид представения огромен положителен опит на големи компании в областта на заетостта, конкурентоспособността, управленските стратегии, социалния диалог, структурните и икономическите промени и др.

ИСС се включи в конференция, организирана от Група III на ЕИСК, в рамките на естонското председателство на Съвета на ЕС на тема „Интелигентни решения за устойчиви и приобщаващи общества“. Форумът бе насочен към насърчаването на електронните услуги, електронното правителство, електронните решения и ролята им за насърчаването на иновациите и на един устойчив и приобщаващ ЕС, което бе съществен елемент от програмата на естонското председателство. На конференцията присъстваха местни заинтересовани страни от гражданското общество.

Представители на българския ИСС взеха участие в конференция, организирана съвместно от Обсерваторията на пазара на труда към ЕИСК и Европейската комисия. Темата на конференцията бе „Междупоколенческа справедливост и солидарност в Европа“, като дискусиите се съсредоточиха върху пазара на труда и по-конкретно върху проблемите, пред които са изправени младите поколения, нуждата от адекватни и устойчиви пенсии и ролята на гражданското общество за осигуряване на един по-справедлив пазар на труда за всички.

ИСС взе участие в конференция, организирана от ЕИСК и Европейската комисия, на тема „От управление на кризи до ежедневна практика: поуки от интеграцията на бежанците за бъдещия пазар на труда и социалните политики“. Целта на конференцията бе да се обобщят обществените реакции и основните политики, свързани с бежанците, на европейско, национално и местно равнище относно пазара на труда и социалната интеграция.

ИСС участва в дебат, организиран съвместно от ЕИСК и българското председателство. На срещата освен трите основни приоритета - консенсус, конкурентоспособност, кохезия, бяха обсъдени и въпроси в областта на заетостта, социалната политика, бъдещето на труда, политиките за ранно детско развитие, образованието и ученето през целия живот и други.

ИСС участва в конференция, организирана от Група III на ЕИСК и европейски и национални организации на свободните професии, на тема „Свободните професии – лост за развитието на Европа“.

Представител на ИСС участва в единадесетия годишен медиен семинар на тема „Ролята на европейското гражданско общество в глобализирания свят на комуникациите“, организиран от ЕИСК. Семинарът бе насочен към проблемите, пред които се изправя Европейският съюз 60 години след „Договорите от Рим“.

Освен участието си в международни срещи, семинари и инициативи през 2017 г. ИСС бе включен в публикация на ЕИСК - интегриран доклад на тема „Организираното гражданско общество в Европейския семестьър“. На базата на своя принос ИСС съдейства за изготвянето на доклада чрез споделяне на най-добрите практики и дейности, свързани с Националната програма за реформи, специфичните за България препоръки и с процеса на Европейския семестьър като цяло.

ИСС се включи и в проучване на Обсерваторията на пазара на труда на Европейския икономически и социален комитет относно изпълнението на препоръките на Съвета от 2016 г. за интеграцията на дълготрайно безработните лица на пазара на труда от гледна точка на гражданското общество. България бе сред шестте държави, избрани да участват в провежданото проучване. Целта бе изготвянето на доклад с препоръки, които да бъдат представени от ЕИСК на европейските институции и други заинтересовани страни, във връзка с политиката на ЕС в областта на заетостта.

2. Сътрудничество по линия на Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции

ИСС участва в международна трипартитна конференция, организирана от Международната организация на труда, Международната асоциация на икономическите и социални съвети и сродни институции и ИСС на Гърция. Целта на форума бе да се дискутират важните трансформации, засягащи света на труда днес, и да се установят действията, които икономическите и социални съвети и сродни институции могат да предприемат. За ИСС международната конференция бе от съществено значение предвид широкото представителство от различни региони на света и международни институции, както и предвид факта, че предстои съветът да приеме становище по бъдещето на труда.

Представители на българския ИСС взеха участие в Годишната среща на върха на икономическите и социални съвети и сродни институции от Евро-Средиземноморския регион – Евромед, организирана съвместно от ЕИСК и Икономическия и социален съвет на Испания. На срещата присъстваха представители на икономическите и социални съвети и сродни институции от над 20 държави, представители на правителството на Кралство Испания, ЕИСК, синдикати, работодатели, международни организации, университети, НПО и др. Тази година срещата на върха се фокусира върху икономическите, социалните и

културните права в Средиземноморския регион, правата на жените и минималните стандарти за социална защита. Българският ИСС представи своята позиция по темата и направи предложения по отношение на възможните насоки за подобряване на работата на Евромед срещата.

В рамките на МАИСССИ ИСС продължи да развива през 2017 г. своята активна дейност, като се включи в подготовката на редица съвместни документи, доклади и инициативи. В тази връзка бяха оценени предложенията на българския ИСС в проект на документ на асоциацията, посветен на международните миграционни потоци на труда, който бе представен на международната конференция на труда на МОТ в Женева - Швейцария. Чрез своя принос ИСС се включва конструктивно в глобалния дебат за трудовата миграция, която изисква комплексни решения и активни действия на всички заинтересовани страни.

Друг принос на ИСС беше отразен в разработката на документ на МАИСССИ за заседанието на високо равнище на ECOSOC на ООН. Работната тема бе насочена към борбата с бедността и нарастващите социални, икономически и екологични неравенства в един променящ се свят. В тази област ИСС работи активно и многократно е предлагал мерки и действия за ограничаване и намаляване на бедността. В този контекст направените от българския ИСС основни препоръки бяха включени в документа, като оказаната от българска страна експертна подкрепа допринесе за успешното му изготвяне.

Като член на МАИСССИ ИСС участва в подготовката на въпросник относно социалния диалог и бъдещето на труда, който бе представен на 4-ата глобална международна конференция, организирана съвместно от Международната асоциация, МОТ и ИСС на Гърция. Чрез своето участие ИСС допринесе за насърчаване обмяната на опит и добри практики по тази изключително важна тема за ИСС, тъй като всички икономически, демографски, технологични и екологични трансформации ще имат сериозни последици не само за работниците, работодателите и правителството, но и за обществото като цяло.

Също така през 2017 г. е налице отразяване на дейността на ИСС в информационния бюлетин на МАИСССИ. По този начин българският ИСС популяризира своята дейност не само в изградената вече мрежа от икономически и социални съвети, но и в много други новосъздадени съвети. Чрез информационната мрежа на МАИСССИ ИСС цели да стигне до една по-голяма международна аудитория, в т.ч. и до организации като ООН, МОТ, UNDESA и п.р.

IV. РЕЗУЛТАТИ ОТ ДЕЙНОСТТА НА ИСС ЗА 2017 г.

Позиции и предложения на ИСС, намерили отражение в приети политики, актове и решения на институциите на изпълнителната и законодателната власт и в други национални и европейски документи през 2017 г.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ЕВРОПЕЙСКИ СЕМЕСТЪР

По направление Европейски семестър през 2017 г. ИСС прие резолюция по Годишния обзор на растежа за 2017 г., в която изрази своята активна позиция по представените приоритети и предложените от Европейската комисия политики за реформи.

- ИСС се включи в публичните консултации по предложения през 2016 г. от ЕК проект на Европейски стълб на социалните права и в своя резолюция¹ предложи ЕК да „определи една референтна рамка от принципи за насърчаване на справедливите конкурентни условия в европейската социална пазарна икономика“ в контекста на укрепването на социалното измерение на европейската интеграция.
  - В Годишния обзор на растежа за 2018 г. ЕК предприе действия за интегриране на принципите и целите на Европейския стълб на социалните права в европейския семестър от 2018 г., които ще служат като отправна точка при координацията на икономическите политики. Те вече са отразени в проекта на Съвместния доклад за заетостта за 2018 г. и в предложението за нови Насоки за заетостта, които придружават ГОР, с цел осигуряване на съответствие с Европейския стълб на социалните права.
- ИСС призовава за бързо приемане на предложеното от ЕК удължаване на срока на Европейския фонд за стратегически инвестиции (ЕФСИ) и удвояване на неговия размер до 630 милиарда евро до 2022 г., „като в същото време бъде подобрен неговият географски и секторен обхват“².
  - В ГОР за 2018 г. се подчертава значението на ЕФСИ, който има основна роля като катализатор за частните инвестиции в ЕС, и с „Регламента за ЕФСИ 2.0“ срокът на действие на фонда се удължава до края на настоящата МФР през 2020 г. Това ще доведе до мобилизиране на частни и публични инвестиции в размер на 500 милиарда евро до 2020 г.
- В резолюция на тема „Институционални механизми за включване на социалните партньори и другите организации на гражданското общество в Европейския семестър“ ИСС направи конкретни предложения в тази насока.
  - ЕК отчита, че в процеса на приемане на пакета документи по ГОР за 2017 и 2018 г. активно са участвали публичните органи и социалните партньори. Приоритетите отразяват обсъжданията, проведени с Европейския парламент, Съвета, другите институции на ЕС, националните парламенти и социалните партньори.

---

¹ Резолюция на ИСС по Годишен обзор на растежа за 2017 г.

² Резолюция на ИСС по Годишен обзор на растежа за 2017 г.

- През декември 2017 г. ЕК представи Пътна карта за задълбочаване на Икономическия и паричен съюз, включително конкретни стъпки, които да бъдат предприети през следващите 18 месеца. Общата цел е да се подобрят единството, ефективността и демократичната отчетност на европейския Икономически и паричен съюз до 2025 г. Документът се основава на визията, изложена в доклада на петимата председатели от юни 2015 г., документите за размисъл относно задълбочаването на Икономическия и паричен съюз и относно бъдещето на финансите на ЕС от пролетта на 2017 г.
  - В унисон с инструмента за засилена координация на икономическите политики в ЕС правителството възприе нов подход за отразяване на препоръките на Съвета на ЕС в провежданите политики на национално ниво в изпълнение на целите и приоритетите по стратегия „Европа 2020“. За целта компетентните министерства и ведомства преразглеждат и допълват мерките, заложи в НПР.
- ИСС призовава в своите резолюции³ за „спешни действия за подобряване на регулаторната среда и намаляване на административната тежест, както и за постигане на необходимия напредък в нормативната уредба на несъстоятелността“. В тази връзка ИСС препоръчва:
- да се разработи и приеме спешен пакет от законодателни и административни мерки, с които да се постигнат реални резултати в системата на бюджетните приходи, както и да се стимулира и ускори развитието на електронните разплащания във всички сфери; да се въведе електронно възлагане на обществените поръчки;
  - да се въведе принципът на „мълчаливото съгласие“ в нормативната уредба като правило за всички случаи, в които изрично не е записано друго.
- Отчитайки, че неформалната икономика е глобално предизвикателство, което води до сериозни последици за икономическото и социалното развитие на страната, ИСС в поредица актове⁴ по темата апелира за прилагането на интегрирана рамка от ефективни мерки и политики за превенция и преход от неформална към формална икономика.
- В приетия на 17 април 2017 г. от Министерския съвет отчет към 31.12.2016 г. за изпълнението на третия план за действие за намаляване на

---

³ Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2014 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2014 г.“ COM(2014) 403 окончателен; Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2016 г.“ COM(2016) 323 окончателен

⁴ ИСС, Становище „Неформалната икономика и мерки за ограничаването ѝ“ и „Ограничаване и превенция на неформалната икономика в България като възможност за стимулиране на растежа и заетостта“

административната тежест за бизнеса се съдържат 130 мерки за намаляване на административната тежест, чието реализиране ще доведе до спестяване на 144,5 млн. лева годишно.

- През отчетния период е прието отпадането от 1 януари 2017 г. на задължения по Закона за акцизите и данъчните складове за предоставяне на удостоверение за наличие или липса на данъчни задължения и задължения за задължителни осигурителни вноски; изменен е и Правилникът за прилагане на закона, като промените са в сила от 7 февруари 2017 г.; с цел улесняване на бизнеса МТСП отмени Наредбата за условията и реда за издаване, отказ и отнемане на разрешения за работа на чужденци в Република България и промени Наредбата за условията и реда за извършване на посредническа дейност по наемане на работа; ДАМТН разработи инструкции и образци на документи, публикувани на нейната интернет страница.
- С приетите в края на 2016 г. промени в Търговския закон се осигурява възможност за предприемане на повече и по-ефективни мерки за предотвратяване обявяването в несъстоятелност чрез оздравяване на предприятието, включително когато е налице реална опасност от неплатежоспособност. Въведено е и изискване за търговците, които искат да се възползват от процедурата по стабилизация, да са представили за обявяване в Търговския регистър годишните си финансови отчети, когато това се изисква съгласно Закона за счетоводство. От страна на Министерството на правосъдието са предприети действия за осигуряване на необходимото взаимодействие между съдилищата по отношение на регистъра на несъстоятелността, както и за подобряване на качеството на данните в Търговския регистър.
- Към 31 октомври 2017 г. 28% от предложените от министерствата мерки за намаляване на административната тежест за гражданите и бизнеса са изпълнени, 37% са в процес на изпълнение. За реализирането на 35% от мерките се налага по-продължителна работа в търсене на подходящата нормативна формула. На администрациите е даден срок до 15 януари 2018 г. да представят на заместник министър-председателя обобщен доклад за изпълнение на поетите ангажименти за намаляване на административната и регулаторната тежест.
- В рамките на последния тримесечен отчетен период са изпълнени две мерки, за които отговорна институция е Министерството на финансите. Приета е законодателна промяна в Закона за местните данъци и такси, която засяга премахването на таксата за издаване на удостоверение за наличие или липса на задължения към общината. Така се постига облекчаване на административната тежест за потребителите на административни услуги.

- В НПР за 2017 г. е заложена мярка за определяне на национален модел за електронно възлагане, съобразен със специфичните условия в РБ и най-добрите европейски практики и предприемане на действия за поетапното му реализиране.
- Продължава изпълнението на мерките от „Единната национална стратегия за повишаване на събираемостта на данъците, справяне със сенчестата икономика и намаляване на разходите за спазване на законодателството 2015 - 2017 г.“ В края на март 2017 г. МС прие втори годишен Доклад с оценка по прилагането на Стратегията и на плана за действие към нея през 2016 г.
- Създадена е Междуведомствена работна група за въвеждане на принципа на „мълчаливо съгласие“ с цел намаляване на административната и регулаторната тежест. Представен е доклад от министъра на икономиката на оперативно заседание на МС със съответните предложения за регистрационни режими.
- Предприети са действия за въвеждане на принципа на „мълчаливо съгласие“ и за реалното му прилагане за максимален брой удостоверителни и регистрационни режими.
- В отговор на специфичните препоръки на Съвета на ЕС от 2017 г. в НПР за 2017 г. са включени нови мерки, които предвиждат изпълнение на мерките от Плана за действие към „Единната национална стратегия за повишаване на събираемостта на приходите, справяне със сенчестата икономика и намаляване на разходите за спазване на законодателството 2015 - 2017 г.“ и осигуряване на изпълнението на препоръката след 2017 г. посредством цялостен пакет от мерки. В него ще бъдат включени и мерки за намаляване на размера на неформалната икономика, по-специално на недеklarирания труд, въвеждане на електронни обществени поръчки, определяне на национален модел за електронно възлагане, съобразен със специфичните условия в България и с най-добрите европейски практики. На 15 юни 2017 г. е подписан договор за безвъзмездна финансова помощ по ОП „Добро управление“ относно проект „Изграждане на национална платформа за електронно възлагане на обществени поръчки“, договор № BG05SFOP001-1.003-0002-C01/15.06.2017 г.
- В Програмата на правителството за периода 2017 - 2021 г. е заложен приоритет „Намаляване на административната тежест пред гражданите и бизнеса и създаване на по-добри условия за икономическа и инвестиционна дейност“. Той включва мерки за „подобряване на законодателната уредба за ограничаване на административната тежест пред бизнеса; изменения в Административно-процесуалния кодекс, в Закона за ограничаване на административното регулиране и административния контрол върху

стопанската дейност и в други закони, насочени към институционализиране на устойчив механизъм за недопускане нарастването на регулаторната и административната тежест и към регламентиране на принципа на „мълчаливото съгласие“; развитие на нормативната уредба, свързана с комплексното административно обслужване“.

- Програмата включва списък от конкретни предложения за законодателни инициативи, например „Проект на ЗИД на Закона за счетоводството, с който се привежда в съответствие със ЗЕУ с оглед предоставяне на вътрешно-административни електронни услуги, реализиране на комплексно административно обслужване и прилагане на принципа „дигитално по подразбиране“ (премахване на водещата роля на хартиения документ)“.
- В своя резолюция⁵ ИСС заявява, че „в хода на продължаването и потвърждаването на своята линия на подкрепа на политики и действия, осигуряващи съчетаване на икономически растеж с подобряване пазара на труда и социалните политики, както и опазване на околната среда и адекватно развитие на регионите като условия за устойчиво развитие, ще подкрепи всяка политика и/или действие на българската държава, насочени към присъединяване към политики и/или ратифициране на правила на ОИСР, които биха осигурили условия за осъществяване на посочените вече цели.“
  - Позицията на ИСС е, че „българската държава, подпомогната от социалните партньори и от неправителствени организации, изразяващи различни интереси, следва да предприеме стъпки за присъединяване към Декларацията за международни инвестиции и мултинационални компании и Ръководните принципи на ОИСР за мултинационалните компании“.
  - Според ИСС след присъединяването към Декларацията „създаването на Национален контактен център следва да се осъществи след консултации със социалните партньори и други организации на гражданското общество, които представляват заинтересовани групи, като може да бъде използван и опитът на Националния институт за помирение и арбитраж“. ИСС изразява своята готовност да подпомогне процеса на ратифициране на документи от България и общата подготовка за членство в ОИСР.
- На 13 декември 2017 г. със свое решение правителството създава постоянно действащ междуведомствен координационен механизъм за присъединяването на Република България към Организацията за икономическо сътрудничество и развитие (ОИСР). Механизмът ще бъде двустепенен и ще включва консултации на политическо и експертно ниво.

---

⁵ Резолюция на ИСС "Относно присъединяването на Република България към Декларацията на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за международните инвестиции и мултинационалните компании и към Ръководните принципи на Организацията за икономическо сътрудничество и развитие за мултинационалните компании"

Ръководни функции в него ще има заместник министър-председателят по правосъдната реформа и министър на външните работи. В решението на МС се подчертава, че в България съществува политически консенсус за присъединяването на страната към организацията, а бизнесът подкрепя членството, като осъзнава ползите от участието си в комитетите на ОИСР. За първи път, откакто страната ни декларира желание за членство, се предвижда и целеви бюджет в размер на над 5,5 млн. лв. до 2020 г., предназначен за вноски за участие в комитетите и работните групи на ОИСР, изготвяне на обзори и партньорски проверки на организацията, както и за допълнителни действия за ускоряване на присъединяването ни.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ: ОБРАЗОВАНИЕ И ПРОФЕСИОНАЛНО ОБУЧЕНИЕ

ИСС установи, че забавянето на реформите в системата за професионалното образование и обучение (ПОО) поставя под риск осигуряването на качествено професионално образование и обучение и съответствието му с потребностите на пазара на труда.

Във връзка с решаването на наболелите проблеми в сферата на средното и професионалното образование през 2017 г. ИСС прие актовете „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“ и „Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България“, в които направи конкретни предложения за решаване на проблемите.

- Чрез резолюцията „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“ ИСС отново алармира обществото за много сериозните последици върху формирането на човешкия капитал в страната, които са резултат от развитието на тенденциите на преждевременното напускане на образователната система.
  - Министерството на труда и социалната политика (МТСП) в свое писмо подкрепи изразените от съвета констатации и предложения относно преждевременното отпадане от образователната система като едно от най-сериозните предизвикателства пред страната и свързаните с това негативни последици за качеството на работната сила и равнището на заетост. В контекста на направените изводи, препоръки и предложения от ИСС в документа МТСП посочи предприетите мерки и действия, финансирани чрез проекти по ОП „Развитие на човешките ресурси“ (ОП РЧР):
    - Чрез проект „Социално-икономическа интеграция на уязвими групи“, реализиращ се в рамките на три оперативни програми⁶, е приложен

---

⁶ Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“ 2014 - 2020 г.; Оперативна програма „Региони в растеж“ и Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“.

интегриран подход⁷, съчетаващ интервенцията в следните направления: Подобряване достъпа до образование; Подобряване достъпа до заетост; Подобряване достъпа до социални и здравни услуги; Развитие на местните общности и преодоляване на негативните стереотипи. Интегрираната политика, препоръчана от ИСС, дава добри резултати, обхващащи достъпа до образование, интеграция на пазара на труда на лица с ниско и без образование. Мерките, насочени към децата и социалното им приобщаване, включват дейности към по-добър достъп до здравеопазване, включително и такива за ограничаване на ранните бракове и негативните последици от тях.

- Чрез проект „Обучение на възрастни, преминали курсове на ограмотяване“ се поставя акцент върху интеграцията на най-уязвимите групи на пазара на труда с основно, по-ниско или без образование. Изпълнението на дейностите по проекта допринасят за обратното интегриране на отпадналите преждевременно от образование, ограмотяването им и увеличават шансовете им за активно поведение на пазара на труда.
- В свои актове⁸, свързани с преждевременното напускане на образованието, ИСС препоръча в общините и училищата с преобладаващ дял на деца и ученици в риск от отпадане от училище да се разработи комплексен подход за интегрирана политика по превенция, базирана на споразумение за съвместна работа. Също така съветът предложи да се разработи и въведе конкретен алгоритъм за взаимодействие „училище - ученици - родители - местна власт - местен бизнес - обществени организации“ с определени конкретни ангажименти.
  - ИСС констатира, че основната част от тези предложения намериха реализация както в подписаното споразумение между институциите за съвместна работа в изпълнение на Стратегията по превенция на преждевременно напусналите образователната система, така и в създадения с решение на МС от месец юли 2017 г. Механизъм за съвместна работа на институциите по обхващане и задържане в образователната система на деца и ученици в задължителна предучилищна и училищна възраст.
  - ИСС изразява удовлетворение от факта, че в предприятиите през 2017 г. мерки от общините и училищата за приобщаване и задържане на децата и учениците са реализирани много от предложенията на съвета, направени в поредица от актове, свързани с темата⁹, като: допълнително обучение по

---

⁷ Този подход е предложен от ИСС в резолюция „Интегрирана политика за младите хора“

⁸ Резолюция „Интегрирана политика за младите хора в България“; Резолюция „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“

⁹ Резолюция по „Проект на Стратегия за превенция и намаляване дела на отпадащите и преждевременно напусналите образователната система (2013 – 2020)“; Резолюция „Мерки и действия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система“; Резолюция „Интегрирана политика за младите хора в България“.

български език на ученици, за които той не е майчин език; допълнително обучение по учебни предмети, по които учениците имат затруднения; определяне на учители наставници; включване на учениците в учебно-тренировъчни практики; провеждане на алтернативни родителски срещи /мобилни, изнесени, на адрес/ с родителите на изоставащите ученици и на учениците в риск от отпадане; кариерно ориентиране към професионално обучение; осигуряване на безплатни закуски, учебници и транспорт и др.

- В резултат от проведените регионални срещи с местната власт и училищата ИСС в свои актове¹⁰ отправи предложение за разширяване на кръга на педагогическите специалисти чрез въвеждане на длъжност „образователен медиатор“ и увеличаване броя на ресурсните учители, психолозите и педагозите, както и за по-активното им включване за решаването на проблемите с преждевременното напускане на образователната система.
  - Професията „Образователен медиатор“, който работи в уязвими общности, бе включена през месец септември 2017 г. в класификатора на професиите и длъжностите и получи пилотно финансиране.
  - С направените промени в наредбата за приобщаващото образование, приета с ПМС № 232 от 20.10.2017 г., се даде възможност за откриване на нови щатове за училищни психолози, логопеди и ресурсни учители, които попълниха колективите за учебната 2017/2018 година. Предложени са текстове в Проекта на Правилник за устройството и дейността на регионалните центрове за подкрепа на процеса на приобщаващото образование, с който ресурсните учители, работещи в регионалните центрове, да придобият статут на педагогически специалисти.
- В резолюцията „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“ ИСС отново анализира проблема, свързан с разширяване на обхвата на децата в детските градини, както и с увеличаване на стимулите и възможностите за достъп до предучилищна подготовка със съответно качество и продължителност. Съветът предложи да се разработят механизми, гарантиращи посещаемостта на задължителната предучилищна подготовка, както и нейното разширяване за четиригодишните деца. Важно значение в това отношение има създаването на защитени детски градини, което бе дискутирано в множеството организирани от ИСС срещи.
  - В програмата за управление на правителството за периода 2017 - 2021 г. чрез мярка 340 в раздел „Образование и наука“ е заложено разработване на регламенти за задължително предучилищно образование от 4-годишна възраст.

---

¹⁰ Резолюция „Мерки и действия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система“; Анализ „Преждевременното напускане на образователната система“, 2014 г. и Резолюция „Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения“.

- ИСС отчита, че предложението за защитените детски градини, поставено на вниманието на изпълнителната власт още през 2013 г., се реализира чрез постановление № 128 на МС от 29.06.2017 г. В него се регламентират конкретни критерии за определянето на защитените детски градини и училища. Една детска градина се обявява за защитена, ако нейното закриване би довело до това най-малко 8 деца да пътуват повече от 14 километра или ако поне 5 деца трябва да пътуват повече от 20 километра до най-близката друга градина. С това решение се регламентира и допълнителната финансова помощ, която детските градини ще получават, за което апелира ИСС.
- С проект на Постановление на Министерския съвет за изменение и допълнение на нормативни актове, публикуван за обществено обсъждане през м. януари 2018 г. се предлагат промени в модела на финансиране на институциите в системата на предучилищното и училищното образование. Промените предвиждат осигуряване на по-голям финансов ресурс за малките детски градини и училища. С предложения проект на акт се променя и редът за финансиране на защитените детски градини и училища.
- ИСС препоръчва да се обсъдят, разработят и приемат нормативни промени, регламентиращи още по-тясното обвързване на получаваните от системата на социалното подпомагане помощи и добавки с посещаемостта на децата и учениците в детските градини и училищата.¹¹
  - Със задоволство ИСС отчита, че с направените изменения и допълнения на Правилника за прилагане на Закона за социално подпомагане, приети с постановление на МС № 246 от м. ноември 2017 г., се регламентират промени, насочени към прилагане на решителни мерки за пълно обхващане на всички подлежащи на образование деца и предотвратяване на отпадането от образователната система, като се предвиждат:
    - видът на помощта в натура при предоставяне на еднократната помощ за дете, записано в първи клас, да се определя по предложение на директора на училището, в което детето е записано;
    - видът на помощта в натура при предоставяне на месечната помощ до завършване на средно образование, но не повече от 20-годишна възраст, в случаите, в които детето е в задължителна предучилищна и училищна възраст, да се определя по предложение на директора на училището или детската градина, в които детето е записано;
    - помощите в натура за пълно или частично заплащане на такса за детска ясла или детска градина, за пълно или частично заплащане на такса за детска кухня или столово хранене или за пълно или частично заплащане

¹¹ Становище „Политики за ограничаване на ранното напускане на образователната система“; Резолюция “Мерки и действия за намаляване дела на преждевременно напусналите образователната система” и Резолюция “Преждевременното напускане на образователната система – проблеми и възможни решения”.

за участието на детето в организирани от училището/детската градина мероприятия (екскурзии, посещения на исторически, културни и други обекти, лагери и др.) да се предоставят чрез заплащане на съответните такси или средства от дирекция „Социално подпомагане“.

- В свои актове и организирани консултации ИСС е изразявал многократно позиция за необходимостта от преосмисляне и промяна на модела на делегираните бюджети и на механизма „парите следват ученика“. В тази връзка съветът подчертава, че стандартът за финансиране трябва да следва рамката и философията на Закона за предучилищното и училищното образование, като гарантира средства за общата и допълнителната подкрепа към всички групи деца.
  - ИСС отчита като позитивна направената стъпка от МОН, свързана с промяната на модела на делегираните бюджети чрез изменение и допълнение на Решение № 286 на Министерския съвет от 2017 г. за приемане на стандарти за делегираните от държавата дейности с натурални и стойностни показатели през 2018 г. Предложени са три разходни стандарта, които формират средствата на всяка една образователна институция. Тези средства са диференцирани на ниво община, като финансирането няма да зависи само от броя на децата и учениците, а и от броя на паралелките, от спецификата на региона, в който се намира училището, а в по-дългосрочен период - и от качеството на образователния процес.
  - Тези реализирани вече предложения бяха направени от директорите на училища и кметове на общини в организирани от ИСС дискусии и това финансово разпределение осигурява по-голяма справедливост от гледна точка на това училищата и детските градини да имат реални финансови възможности.
- Чрез резолюцията „Възможни насоки на развитие на системата за професионално образование и обучение в България“ ИСС със загриженост алармира обществото за формираните през последните години проблеми пред професионалното образование и обучение (ПОО). За ИСС това е тема с продължение¹², защото забавянето на реформите в системата за ПОО поставя под риск постигането на качествено професионално образование и обучение, а тяхното стимулиране и спешно предприемане ще доведат до радикален обрат в заетостта на работната сила с ниско и средно ниво на професионална квалификация и в намаляването на дела на младежите извън заетост, образование и обучение.

---

¹² Становища на ИСС: „Проблемите на професионалното образование и обучение в България“, „Образователната система в България – проблеми и необходими реформи“, „Актуални проблеми и политики на пазара на труда“, по „Проект на Закон за изменение и допълнение на Закона за професионалното образование и обучение“ и Резолюция „Интегрирана политика за младите хора в България“.

- ✓ ИСС предлага националната стратегия в областта на ПОО да се прилага на базата на средносрочни национални планове за действие със заложените краткосрочни задачи и разписани конкретни отговорности на държавните институции и социалните партньори и осигурено финансиране.
  - С Решение № 490 на Министерския съвет от 03.07.2015 г. е приет План за действие за 2015 - 2017 г. в изпълнение на Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение за периода 2015-2020 г.
  - В Плана за действие са включени мерки и дейности, насочени към реализирането на определените в Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение в Република България за периода 2015 - 2020 г. цели по приоритетни направления на въздействие.
  - Финансирането на изпълнението на планираните дейности и мерки, включени в Плана за действие за 2015 – 2017 г., се осъществява със средства от утвърдените бюджети на отговорните институции, както и със средства от Европейските фондове и програмата на Европейския съюз в областта на образованието, обучението, младежта и спорта („Еразъм +“) и/или чрез Оперативна програма „Наука и образование за интелигентен растеж“, както и чрез дарения, спонсорство и други източници.
- ✓ ИСС изразява единно мнение относно необходимостта от реструктуриране и по-нататъшно развитие на системата на ПОО на базата на актуализирането на Стратегията за развитие на ПОО и все по-широкото приложение на регионалния подход в развитието на инфраструктурата на тази система.
- ✓ През септември 2017 г. МОН представи за обществено обсъждане проект на концепция за професионалното образование и обучение. Темите, дебатирани на една национална и шест областни конференции, са насочени към приоритетите на системата: насочване на повече и мотивирани младежи към информиран избор на професия; разширяване обхвата на дуалното професионално обучение; създаване на механизъм за проследяване на реализацията на обучените лица; ориентиране на финансирането не само към входящи индикатори (брой обучавани), но и към резултата – реализация на завършилите.
  - След финализиране на дебатите ще се представи за обсъждане и актуализиран вариант на Стратегията за развитие на професионалното образование и обучение.
- ✓ ИСС подчертава необходимостта от развитие на нормативната уредба чрез приемането на първо място на изцяло нов Закон за професионалното образование и обучение; преглед, осъвременяване и актуализиране на подзаконовите нормативни актове в тази сфера; прецизиране на нормативната уредба за въвеждане на дуалното обучение.

- В проект на Наредба за изменение и допълнение на Наредба № 1 от 2015 г. за условията и реда за провеждане на обучение чрез работа (дуално обучение), обнародван за обществено обсъждане през м. януари 2018 г., са допълнени отговорностите на страните в партньорството - работодател/и и институции от системата на професионалното образование и обучение за организиране или провеждане на обучение чрез работа, както и сроковете във връзка с предприемане на действия по осъществяване на партньорството.
- Промените в тази наредба целят да ориентират учениците, а също така и лицата, навършили 16 години, за избора на подходяща форма на обучение с оглед придобиване на професионална квалификация, а именно по пътя на обучение чрез работа, както и за сроковете и етапите в това обучение.
- ✓ Повишаването на качеството е друга водеща насока в развитието на ПОО, във връзка с което ИСС предложи: разработване и приложение на система за периодично актуализиране на учебните планове и програми в зависимост от променящите се потребности на трудовия пазар и резултатите от обучението; регламентиране и въвеждане на система за външно оценяване на качеството на ПОО; по-активно включване на работодателите при оценката на придобитите знания, умения и компетенции по специалности и професии, за които се подготвят учениците в системата на ПОО.
- През 2017 г. МОН актуализира мярка „Осигуряване на качествено ПОО, ориентирано към потребностите на икономиката” с внедряването на националния модел за дуално обучение като втора фаза от изпълнението на българо-швейцарския проект „Домино”.
- Със заповед от м. април 2017 г. на министъра на образованието и науката са утвърдени рамкови програми за начално и продължаващо професионално обучение за придобиване на съответните степени.
- Със заповед от м. октомври 2017г. на министъра на образованието и науката е определен „Ред за разработване и поддържане на Списъка на професиите за професионално образование и обучение”.
- С участието на работодателските организации в процес на разработване е инструментариум за повишаване на качеството на ПОО и отговаряне на потребностите на икономиката. Приети са критерии на проектно предложение в рамките на проект по Оперативна програма "Наука и образование за интелигентен растеж".

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ПАЗАР НА ТРУДА

Значителна част от дейността на ИСС е свързана с предизвикателствата пред пазара на труда, професионална реализацията на младите хора, преодоляването на

безработицата сред уязвимите групи, насърчаването на активния трудов живот на възрастните хора и социалното включване.

През 2017 г. ИСС отново обърна внимание на един от най-тежките проблеми на трудовия пазар, свързан с дългосрочно безработните лица, като продължение на своята работа през последните години и апелира за промени в образователната система, които да осигурят по-голямо съответствие с потребностите на трудовия пазар и по-лесен преход от образование към заетост.

- Според ИСС както дългосрочно безработните, така и дългосрочно обезкуражените лица могат да се разглеждат не само като проблем, но и като възможен потенциален резерв за бъдещите потребности от работна сила на пазара на труда. ИСС счита, че с приемането на новата „Гаранция за уменията“ и с прилагането на интегрирания подход с услуги „на едно гише“ се допълват инструментите, насочени към младите хора и най-вече към тези с недостатъчна квалификация и умения за приобщаването им на пазара на труда.¹³
  - В изпълнение на Националния план за действие по заетостта през 2017 г. бе осъществена Програмата за обучение и заетост на продължително безработните лица, насочена към осигуряване на заетостта на продължително безработните лица, които са регистрирани в Дирекциите „Бюро по труда“ (ДБТ) чрез включването им в обученията.
  - Чрез Национална програма „Активиране на неактивните лица“ се съдейства за активирането и включването на неактивни, обезкуражени и безработни лица, както и за мотивирането им да се регистрират в ДБТ.
  - През 2017 г. в Правилника за прилагане на Закона за насърчаване на заетостта бе регламентирано прилагането на Споразумение за интеграция в заетост на продължително безработни лица в съответствие с Препоръката на Съвета на ЕС относно интеграцията на дълготрайно безработните лица на пазара на труда.
  - През 2018 г. се очаква да започне сключване на споразумения в изпълнение на Препоръката, както и определяне на единна точка за контакт.
- Като реална и необходима мярка ИСС препоръчва по-широкото реализиране на програми за субсидирана заетост на дългосрочно безработни лица в общественополезни дейности, и то особено в по-слабо развити райони и с пониско търсене на труд. Такива мерки са особено подходящи за дългосрочно безработни и дългосрочно обезкуражени лица поради продължителния им престой без работа и загуба на трудова мотивация и трудови навици.¹⁴

¹³ Резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2017 г.“.

¹⁴ Анализ „Дългосрочната безработица в България“.

- През 2017 г. стартира пилотно Национална програма за обучение и заетост на безработни лица „Работа“ в общини с равнище на безработица над средното равнище за страната, като приоритетно ще се осигурява заетост на продължително безработни без квалификация и с ниско образование, обезкуражени и др.
- ИСС констатира, че силно засегнати от дългосрочна безработица са и по-възрастните хора, при които се наблюдава определена дискриминация при наемане на работа. Същевременно онези от тях, които са загубили своята работа поради реструктуриране на даден сектор, се нуждаят от надграждане на умения и допълнително обучение. Затова ИСС подчертава, че политиките и мерките за възрастните лица трябва да осигуряват обучение и учене през целия живот, но не само за заетите, а и за безработните възрастни хора.¹⁵
  - Предвижда се разработване на Национална стратегия за активен живот за възрастните хора със съответните планове към нея, което цели да разшири обхвата на участието на възрастните хора в обществения живот
- ИСС подчертава, че регионалните политики за икономическо възстановяване и развитие имат ключово значение за преодоляване на разликите в заетостта между различните региони и биха допринесли за премахване на логистичните бариери пред младите хора, свързани с транспорт, здравеопазване и жилище, като същевременно биха насърчили инвеститорите да откриват нови работни места. Интегрираните и добре обмислени регионални подходи за решаването на проблема със заетостта на младите хора ще се отразят положително и върху бюджетните разходи за активни политики за заетост.¹⁶
  - Предвидените да улеснят териториалната мобилност мерки в проект за промяна на Закона за насърчаване на заетостта целят покриване на транспортните разходи и на краткосрочно наетите.
- Според ИСС при изпълнението на програмата „Гаранция за младежта“ в България се отдава малко значение на регионалните различия, от една страна, и на индивидуалните предпочитания за заетост на младежите, от друга. Отчитайки тези реалности, е необходимо трудовите посредници в диалог с младите хора да изясняват възможностите, които предлагат потенциалните работни места в населеното място, региона и извън него. В тази връзка ИСС приветства

¹⁵ Резолюция по „Препоръка на Съвета относно интегрирането на трайно безработните лица на пазара на труда“; Анализ „Дългосрочната безработица в България“; Становище „Предизвикателства и възможности пред Европейския съюз и България след преговорите за климатичните промени в Париж“; Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2016 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2016 г., COM(2016) 323 окончателен.“, 2016 г.; Резолюция по „Препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2013 г. и за представяне на становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за периода 2012 - 2016 г. (SWD(2013) 352 final)“.

¹⁶ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“.

изготвянето на индивидуален план за действие на всеки безработен младеж при неговата регистрация в бюрото по труда.¹⁷

- През 2017 г. бяха изпълнени мерки от Плана за действие за предприемане на мерки за повишаване качеството на посредническите услуги, които целят превенция чрез работа с безработни с риск да станат продължително безработни, и включват:
  - ежеседмично предоставяне на кметовете на общини актуална информация за заявени в бюрата по труда свободни работни места, касаещи дългосрочно безработните лица от малки и отдалечени населени места;
  - прилагане на два варианта на обслужване на дългосрочно безработните лица: ежемесечни срещи с трудов посредник в изпълнение на индивидуалния план за действие и срещи на безработните по преценка на трудовия посредник;
  - насърчаване на работодателите да наемат нискоквалифицирана работна сила, в резултат на което се осъществява включване в заетост на първичния пазар на труда;
  - индивидуална работа на трудовите посредници, психолозите и кейс-мениджърите с всяко продължително безработно лице.
- Според ИСС местните, регионалните и националните власти трябва да поемат своята отговорност, като осигурят необходимите ресурси в дългосрочен план в подкрепа на интеграцията на дългосрочно безработните лица. Затова ИСС призовава за диференциран подход при изготвяне на националните мерки, който да отчита икономическите и демографските различия на ниво общини, селски и градски райони, както и за актуализиране на регионалните/местните програми за развитие.¹⁸
  - Предвижда се Министерството на труда и социалната политика да разработи регионални демографски политики, като се вземат под внимание специфичните различия на регионите, нуждите и проблемите на населението.
- ИСС счита, че все още са актуални някои от направените предложения за промени в нормативните документи, отнасящи се до мерките за прилагане на „Гаранция за младежта“ в България, и настоява отговорните институции да предприемат действия в тази посока. В тази връзка ИСС предложи да бъдат интегрирани в единна система информационните системи на МТСП и МОН и да се осигури достъп до нея в реално време на Агенцията по заетостта,

---

¹⁷ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“.

¹⁸ Резолюция по „Препоръка на Съвета относно интегрирането на трайно безработните лица на пазара на труда“.

Националната агенция по приходите, Главната инспекция по труда и други институции.¹⁹

- Пилотно се прилага нова практика, свързана с уеб приложение за интеграция между системата Mucompetence и информационната система на Агенцията по заетостта и част от дигиталния инструмент ESCO (система за квалификация на европейските умения, компетенции, квалификации и професии).
  - През 2017 г. над 30 000 младежи (до 29 години) са започнали работа на първичния пазар на труда чрез посредничеството на Агенцията по заетостта.
- ИСС определи като сериозен проблем несъответствията в търсените и предлаганите образователни, професионални и квалификационни компетенции, което обаче се окачествява като „дефект и проблем на регулациите – стратегически и оперативни, и на функционирането на структурите, опериращи на трудовите пазари и осъществяващи посредническата дейност между търсенето и предлагането на труд“. ИСС изразява надежда, че посоченият проблем ще бъде преодолян посредством въведения системен подход за провеждане на краткосрочно прогнозиране на потребностите от работна сила с определени характеристики, както и чрез прилагането на Методологията за прогнозиране на търсенето и предлагането на труд в България (в средносрочен и дългосрочен аспект).²⁰
- В проект за промяна на Закона за насърчаване на заетостта (ЗНЗ) се предвиждат мерки с цел осигуряване на по-детайла информация за нуждите на бизнеса. Целта е предоставянето на актуална информация за търсенето на пазара на труда на заинтересованите страни - работодатели, обучителни центрове и търсещи работа.
- В тази връзка ИСС обръща внимание, че за решаването на проблемите на неравнопоставените групи от населението, вкл. на младите хора, са необходими специални мерки, насочени към премахване на бариерите пред заетостта, включващи на първо място точно определяне на възпрепятстващите фактори и конкретно предложение към младия човек за алтернативни варианти за образование, обучение, стаж или заетост.²¹
- С цел улесняване на прехода между образование и заетост бе изпълнена програмата „Старт в кариерата“, даваща възможност на безработни младежи,

---

¹⁹ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“; Резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“; Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2014 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2014 г.“.

²⁰ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“; Становище „Актуални проблеми и политики на пазара на труда“.

²¹ Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“.

завършили висше образование и без трудов стаж по специалността, да придобият трудов стаж в публичната администрация.

- В изпълнение на ЗНЗ бяха приложени мерки за обучение на работното място чрез стажуване на лица с образование и квалификация и без професионален опит за придобиване на практически умения, както и чрез чиракуване под ръководството на наставник
- ИСС приветства разработването и прилагането на Националния план за изпълнение на европейската гаранция за младежта и в отделна резолюция отпрати конкретни препоръки по отношение на младежките политики в България. ИСС отново акцентира върху своето предложение относно необходимостта от повече мерки за младите хора на възраст между 25 - 29 години, които срещат затруднения при намирането на съответстваща на образованието им работа. Това се потвърждава и от данните на Евростат, според които коефициентът на икономическа активност на българите на възраст 25 - 29 години е един от най-ниските в ЕС.²²
  - През 2017 г. бяха реализирани мерки от ЗНЗ, с които се стимулират работодателите да наемат безработни лица до 29-годишна възраст, като и такива с трайни уреждания, включително за първа работа по специалността.
- ИСС призовава за въвеждане на осъвременен модел на дуалната система за образование и обучение в България чрез: доразработване и надграждане с консенсусно приети елементи на дуалната система на държавни образователни стандарти във всички професионални направления с отчитане на социалния ефект от дейността на заетите в образователната система.²³
  - Разработен е примерен договор за дуално обучение от Министерството на икономиката, който урежда взаимоотношенията между работодател и ученик.
  - В процес е създаването на регистър на предприятията, участващи в дуалното образование.
  - Министерството на икономиката е финализирило първия етап от създаването на интерактивна карта по отрасли, като в нея ще бъдат включени и професионалните гимназии.
  - С удовлетворение ИСС констатира, че в изпълнение на чл. 46а от ЗНЗ е осигурена заетост на безработни лица чрез въведената регламентирана

---

²² Резолюция на ИСС „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“; Резолюция „Реализацията на младите хора на пазара на труда“; Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2014 г. и съдържаща становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2014 г.“; Становище „Актуални проблеми и политики на пазара на труда“; Анализ на програмите, проектите и мерките на активната политика на пазара на труда в Националния план за действие по заетостта 2009 г., включително Оперативна програма „Развитие на човешките ресурси“, проект „Красива България“ и Социално инвестиционния фонд в Република България, 2009 г.

²³ Резолюция „Действия в подкрепа на младите хора и борбата с младежката безработица в България“.

възможност да се стимулират работодателите при разкриване на работни места за обучение чрез работа (дуална система за обучение).

- ИСС подкрепя препоръката на ЕК за по-сериозно насочване на инвестиции към човешкия капитал и социалната инфраструктура. Затова ИСС споделя изведените от ЕК акценти за развитието на услуги за дългосрочни грижи и за достъпни и гъвкави детски заведения, както и за необходимостта от инвестиции в областите на образованието и ученето през целия живот с цел подкрепа за пригодността за заетост.²⁴
  - През 2017 г. от Националният съвет за социално включване е приет План за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа за периода 2018 - 2021 г., който предстои да бъде обсъден в Министерския съвет.
- За ИСС постигането на необходимия баланс между гъвкавост и сигурност е важна част от структурните реформи на пазара на труда. ИСС отново подчертава, че активното включване на социалните партньори в тези процеси е от ключово значение, за да се преодолее сегментирането на пазара на труда, да се въведат адекватни промени на заплатите и системите за подпомагане на доходите, да се провеждат политики за улесняване на прехода към нови работни места.²⁵
  - С Постановление № 316 от 20 декември 2017 г. бе определен нов размер на минималната работна заплата за страната през 2018 г.
- ИСС подкрепя препоръката на ЕК, изразена в специфична препоръка (3), за въвеждане на „прозрачен механизъм за определяне на минималната работна заплата (МРЗ)“ и обръща внимание, че социалните партньори изразяват готовността си за приемане на механизъм и фактори, които да отчитат както икономическите, така и социалните аспекти при определяне на МРЗ за страната в съответствие с Конвенция № 131 на МОТ (нератифицирана).²⁶
  - През 2018 г. се очаква Народното събрание да ратифицира Конвенция 131 на Международната организация на труда за определяне на минималната работна заплата с цел въвеждане на ясен механизъм за нейното определяне.
- ИСС споделя позицията на ЕК, че „политиките в областта на здравеопазването следва да подпомагат и укрепват мрежите за социална сигурност и стратегиите за активно приобщаване чрез превантивни, но също така и лечебни и рехабилитационни политики“²⁷. ИСС нееднократно е подчертавал, че са необходими реформи в социалните системи за защита на населението от риск от бедност или от социално изключване поради лошо здравословно състояние,

²⁴ Резолюция по "Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2017 г."

²⁵ Резолюция по "Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2017 г."

²⁶ Резолюция по „Препоръка за препоръка на Съвета относно Националната програма за реформи на България за 2015 г. и съдържаша становище на Съвета относно Конвергентната програма на България за 2015 г.“ COM (2015) 253 окончателен.

²⁷ Съобщение на Комисията „Годишен обзор на растежа за 2017 г.“ COM (2016) 725 окончателен.

които да бъдат финансово обезпечени. ИСС отбелязва, че въпреки действията, предприети на равнище ЕС, липсата на равни възможности на пазара на труда остава най-важното предизвикателство за хората с увреждания, като в България безработицата при тях е на много високи нива. Във връзка с това ИСС се присъединява към позицията на ЕК, че е необходимо да се насочат повече усилия в посока придобиване на умения и квалификация от хората с увреждания.²⁸

- През 2017 г. в изпълнение на Националния план за действие по заетостта се реализира Националната програма „Асистенти на хора с увреждания“.
  - Разработен е проект на План за действие за периода 2018 - 2021 г. за изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа.
  - Предвижда се през 2018 г. да бъде разработен нов Закон за социалните услуги.
- ИСС обръща внимание на изведените от ЕК положителни тенденции на пазара на труда като новосъздадените от 2013 г. досега 8 милиона нови работни места и достигнатото равнище на заетост на възрастовата група 20 - 64 г. от 71,1%. Независимо от това ИСС предлага още веднъж да се оценят и при необходимост да се преразгледат оптимистичните очаквания на ЕК, че при запазване на тези тенденции може да бъде постигната заложената в Стратегия „Европа 2020“ цел за равнище на заетостта от 75% през 2020 г.²⁹
- В този контекст ИСС разглежда разработените през 2017 г. от МТСП прогнози за развитието на пазара на труда в България до 2030 г. като стъпка в правилната посока за очакваното развитие на човешкия капитал.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ СОЦИАЛНА ПОЛИТИКА

- В свое становище от 2012 г. „Активният трудов живот на възрастните хора и солидарността между поколенията“ ИСС констатира, че е необходимо да се подобряват непрекъснато стандартът и качеството на живот на възрастните хора, и затова препоръчва да се премахват бариерите пред възможността за активен живот на хората в пенсионна възраст, да се гарантират условия за достъп до здравни услуги и удължаване продължителността на живота в добро здраве, да се стимулира развитието на дългосрочните грижи.
- ИСС със задоволство отбелязва, че в Стратегическия план на МТСП 2017 – 2021 г. е поставено като цел разработване на Национална стратегия за насърчаване на активния живот на възрастните хора в България.

---

²⁸ Резолюция по „Съобщение на Комисията – Годишен обзор на растежа за 2017 г.“.

²⁹ Пак там.

- В приетия през ноември 2017 г. План а действие за периода 2018 – 2021 г. в изпълнение на Националната стратегия за дългосрочна грижа заложените основни цели кореспондират напълно с препоръките на ИСС: подобряване качеството на живот и възможностите за социално включване на възрастните хора и на хората с увреждания чрез осигуряване на мрежа от услуги и мерки за подкрепа в общността и в домашна среда, както и създаване на регулаторна рамка за развитието на социалните и интегрираните здравно-социални услуги.
- ИСС многократно е подчертавал, че социалната икономика и социалното предприемачество³⁰ имат важна роля за намирането на нови решения, свързани с преодоляването на риска от изолация. Този сектор има потенциала да допринесе за сближаването между отделни региони в страната, между селото и града и между различни социални групи, като използва иновативни форми на заетост и на услуги за общността. В тази връзка ИСС предлага на основата на вече приетата Концепция за социална икономика да се въведат нормативи и режими, с които много по-ясно и конкретно да се регламентира законодателно спецификата на субектите на социалната икономика, както и приложимите за тях стимулиращи мерки и условия.
  - ИСС приветства създаването на двугодишни Планове за действие по социална икономика 2014 - 2015 г. и 2016 - 2017 г., които са първите документи, чрез които се поставя началото на целенасочена, координирана държавна политика, насочена към социалните предприятия.
  - ИСС със задоволство отбелязва напредъка в изработването на проект за Закон за социалната икономика и предприемачество в МТСП.
- Въпросите, свързани с корпоративната социална отговорност в България са разгледани от ИСС в два акта - анализ „Корпоративната социална отговорност – някои подходи и добри практики“ и становище „Корпоративната социална отговорност – достижения и предизвикателства“. В тях ИСС потвърждава, че основното предизвикателство пред широкото приложение на корпоративната социална отговорност в България е „необходимостта от публично признание, мотивиране, насърчаване и подкрепа за компаниите и предприятията, провеждащи такава политика и добри практики“.
  - Затова ИСС със задоволство отбелязва, че в „Стратегическия план на МТСП 2017 – 2021 г.“ е поставена цел политиката по корпоративна социална отговорност да е сред приоритетите на правителството. Предстои разработване на стратегия в тази област, която ще

---

³⁰ Становище „Социалната икономика – възможности и перспективи за развитие на България“; Становище „Ролята на българските кооперации за развитие на социалната икономика в контекста на стратегия „Европа 2020“.

идентифицира и посочи направленията и дейностите за подобряване на средата, в която бизнесът може да прояви социалната си отговорност.

- Според ИСС предизвикателствата, свързани с качествения живот, правата и закрилата на децата и семейството, са от първостепенна важност за всяко демократично общество. Още през 2007 г. ИСС настоява за формиране на стратегия и политика за подкрепа на семейството като основа за качествено отглеждане и възпитание на децата и за осигуряване на добро родителство.³¹ Заедно с това ИСС се обедини и около необходимостта от разработване на Годишен доклад за състоянието на семейството, отговорното родителство и равните възможности между половете.
  - ИСС приветства заложените в Програмата за управление на правителството на Република България за периода 2017 - 2021 г. законодателни промени за гарантиране на правата на всички деца. Предвижда се подобряване на нормативната уредба в областта на гарантирането на правата на децата с цел по-добра ефективност и ефикасност на политиките за подкрепа на децата и семействата, повишаване на ефективността на системата за гарантиране на правата на всички деца и подобряване на ефективността на мерките за закрила на детето.
  - В изпълнение на цел 32 от Програмата предстои да се реализират мерки, насочени към разработване на Закон за детето и семейството и подобряване на процедурите по национално осиновяване, разширяване на подкрепата за кандидат-осиновителите и осиновителите чрез промени в Семейния кодекс и подзаконовата уредба в областта на националното осиновяване.
- ИСС припомня, че в много свои актове е предлагал редица конкретни мерки и политики, най-вече интегрирана политика, за подобряване качеството на живот на децата, семейството и младите хора. В този контекст е особено важно значимите нормативни инициативи на правителството, като промените в Семейния кодекс и новия Закон за детето и семейството, да бъдат широко обсъдени с гражданското общество.
  - ИСС със задоволство следи дейността на Националния съвет за закрила на детето (НСЗД), чието създаване през 2016 г. кореспондира с една от идеите на ИСС, и отбелязва, че неговото структурно оформяне също отговаря на очакванията за провеждане на координирана и интегрирана политика за децата между институциите и гражданското общество. Новоизбраните членове на НЗСД са заместник-министрите на МТСП, МВР, МОН, МЗ, ММС, МП, МК, МВНР и редица НПО.

---

³¹ Становище „Семейството, доброто родителство и равните възможности между половете“.

- ИСС подкрепя инициативата на НСЗД да открие Националната телефонна линия за деца (НТЛД) с единен европейски номер 116 111, както и да направи преглед на младежките политики и добри практики на НПО.
  - Стратегическото насочване на ОП „Развитие на човешките ресурси“ към превенция от риск за бедност на застрашените деца и към фокусиране на програмата към детското благосъстояние представлява мощен механизъм в политиката за подкрепа на децата и семейството в България, който ИСС приветства.
- Съвместяването на трудовия и професионалния живот е в центъра на вниманието на ИСС още от 2012 г. В приетото тогава становище „Възможности за съчетаване на трудовия и семейния живот“ ИСС настоява за търсенето на възможности за балансиране на професионално-трудовете и семейно-възпитателните ангажименти. В този и в следващи свои актове³² ИСС препоръчва да се разширят добрите корпоративни практики, да се проучи добрият опит в областта на корпоративната социална отговорност. За осъществяването на добро родителство, за съвместяването на трудовия и професионалния живот, за осъществяването на реална равнопоставеност на половете в обществото и в семейството ИСС подчертава неведнъж, че е необходима интеграция на политиките.
- Регулирането на междусекторните и хоризонталните интегрирани политики, гарантиращи равнопоставеността на половете, и създаването на нов Национален механизъм за координация на процесите и действията са основен мотив за приетия през 2016 г. Закон за равнопоставеност на мъжете и жените. Последвалата го актуализация на Националната стратегия за насърчаване на равнопоставеността на жените и мъжете за периода 2016 – 2020 г. също е решение на държавата, което ИСС приветства. Чрез него ще се създадат по-благоприятни условия за равно третиране на половете, по-добро съвместяване на семейния и професионалния живот и по-добро родителство.

ТЕМАТИЧНО НАПРАВЛЕНИЕ ЕНЕРГИЕН ПАЗАР И ЗАЩИТА НА УЯЗВИМИТЕ ОТ ЕНЕРГИЙНА БЕДНОСТ

- ИСС с тревога констатира значително закъснение на процесите по пълната и прозрачна либерализация на енергийния пазар, които се дължат на нормативни празноти и недостатъчно отразяване в българското законодателство на европейски основни директиви, свързани с регламентирането на вътрешните правила на свободния пазар. Още през 2005 г. позицията на ИСС беше изразена ясно, че е необходимо да се предприемат мерки за ускоряване на

---

³² Становище „ Корпоративната социална отговорност - достижения и предизвикателства“.

либерализацията на енергийния пазар³³, която у нас започна през 2015 г. В същата година ИСС реагира на новите предизвикателства на процеса на либерализация на енергийния пазар със становището „Мерки за преодоляване на енергийната бедност в България“ от 2015 г. В него са подчертани няколко основни предложения: необходимост от актуализация на Националната енергийна стратегия³⁴; разработване на целенасочена Национална стратегия за защита на уязвимите потребители от проблема „енергийна бедност“; разработване и приемане на дефиниция на понятието „енергийна бедност“; законодателни инициативи за укрепване на енергийния регулатор с ясни пълномощия в условията на либерализиран енергиен пазар.

- ИСС със задоволство отбелязва, че по информация на КЕВР вече има определение за „енергийно уязвими потребители“ и се предвижда въвеждане на специална тарифа за енергийно уязвимите потребители – с 30 % по-ниска цена на електроенергията, съобразена с базовите нужди на семейство – 100 кВтч при централно отопление и 150 кВтч при необходимост от бойлер. Препоръчително е обаче тези критерии да бъдат широко обсъдени от гражданското общество и социалните партньори.
  - ИСС приветства публикувания за обсъждане в края на януари 2018 г. проект за Закон за изменение и допълнение на Закона за енергетиката. В проекта на Закона за изменение и допълнение на Закона за енергетиката се транспонират важни европейски директиви, насочени към изграждането на единен европейски енергиен пазар, функциониращ на основата на ясни правила на вътрешните пазари.
  - ИСС констатира, че препоръките на ИСС за прозрачни и ясни правила на регулация на енергийния пазар, за правила при ценообразуването³⁵, за прозрачна конкуренция са включени в голяма степен в последните законодателни предложения. Те предвиждат „регламентиране на ясни правила по отношение на прилагането и изпълнението на компетенциите на КЕВР в съответствие със законодателството на ЕС и в съответствие с принципа на законосъобразност и конституционните предпоставки по отношение на административните действия, така че да се осигури ефективен контрол за изпълнение на изискванията за честна и открита конкуренция на пазара на едро с електрическа енергия“.³⁶
- ИСС напълно подкрепя постигнатото на 18 декември 2017 г. съгласие на Съветът на Европейския съюз по отношение на общ подход (позиция по преговорите) за регламент, който да установи общовалидни правила, гарантиращи, че

---

³³ Становища „Последици от енергийния ценови шок и мерки за смекчаването му“ и „Предизвикателства и възможности пред ЕС и България след преговорите за климатичните промени в Париж“.

³⁴ За обновяване на Националната енергийна стратегия ИСС настоява и в становището си „Предизвикателства и възможности пред ЕС и България след преговорите за климатичните промени в Париж“.

³⁵ Становище „Последици от енергийния ценови шок и мерки за смекчаването му“.

³⁶ Мотиви към Закона за изменение и допълнение на Закона за енергетиката, 21.01.2018.

европейският вътрешен електроенергиен пазар е конкурентен, ориентиран към потребителите, гъвкав и недискриминационен. Документът предоставя повече права на консуматорите, както и предлага балансираните решения по отношение на регулираните цени, поставя регулаторна рамка пред енергийните общности и определя ролите и отговорностите на пазарните участници.

- В този смисъл ИСС подкрепя и последните договорености на социалните партньори и правителството от февруари 2018 г. за постигане в по-голяма степен конкурентна среда на свободния енергиен пазар, като на него вече ще участват не само държавните производители на електроенергия АЕЦ „Козлодуй“ и ТЕЦ „Марица Изток“ 2, но и частните ВЕИ производители. На последните няма да се гарантира продаваното количество енергия, а ще се компенсира само цената, на която продават, в случай че е по-ниска. Това ще приближи цените на свободния пазар до по-реални стойности.
  - ИСС подкрепя и усилията на правителството да ускори решаването на казуса с договорите на двете топлоцентрали „Ей и Ес Гълъбово“ и „Контур Глобул Марица Изток 3“, каквато мярка препоръча ИСС.³⁷ Тези договори нямат пазарен характер и влияят на цените на пазара.
- В резолюцията си за Европейския енергиен пазар ИСС изразява силни опасения от новите пределни стойности на емисиите от живак, азотни окиси и серни окиси, предложени в окончателния работен вариант на доклад на Европейската комисия, и ги определя като неприложими в икономиката ни. Ако се приеме референтният документ за най-добри налични техники за големи горивни инсталации (LCP BREF) с предложените стойности, ще се поставят в опасност енергийната сигурност и промишлената конкурентоспособност както на Европа, така и на България, се казва в резолюцията. Ще бъдат засегнати най-много топлоелектрическите централи на въглища, като според експерти от бранша заложените стойности е невъзможно да бъдат постигнати у нас. ИСС отбелязва, че новите изисквания ще имат и негативен социален ефект.
- С положителна оценка ИСС отбелязва решението на Министерския съвет България да се присъедини към Полша при обжалване решението на ЕК относно емисионните нива от топлоелектрическите централи. Страната ни е гласувала против референтния документ.
- В своя позиция относно влиянието на Европейския енергиен съюз³⁸ ИСС отбелязва, че заедно с процесите на либерализация на енергийния пазар у нас от първостепенна важност за стабилността на енергийната ни система е и изграждането на междусистемни връзки със съседни държави, за да се осигурят независими и гарантирани доставки на енергийни източници.

³⁷ Резолюция „Европейски енергиен съюз: влияние и последици за гражданското общество“.

³⁸ Резолюция „Европейски енергиен съюз: влияние и последици за гражданското общество“.

- ИСС отбелязва със задоволство, че правителството работи системно за осигуряване на междусистемни връзки със съседните страни и разширение на енергийната инфраструктура.
  - Избран е българско-швейцарския консорциум "АФ-ЕМГ консулт" за предпроектно проучване за газовия хъб "Балкан". В рамките на предпроектното проучване ще се разгледа и възможността природен газ да постъпва на входна точка Турция и да преминава през изходна точка Сърбия.
- Една от констатациите в резолюцията на ИСС³⁹ е необходимостта с оглед по-икономичното използване на енергия да се подобрява енергийната ефективност на жилищния фонд, която в момента не е на задоволително равнище.
- ИСС отбелязва, че за поредна година в националния бюджет на Република България има отделени средства за саниране на жилищата в страната. Друг въпрос е доколко условията за включване на програмата и ефектът от нея не подлежат на анализ и евентуални промени.

V. ПОСЛАНИЯ НА ИСС КЪМ ЕВРОПЕЙСКИТЕ ИНСТИТУЦИИ

Относно образованието

ИСС фокусира вниманието на европейските институции върху две свои основни послания, свързани с образованието.

Първото е, че всяко дете трябва да има гарантирано право на образование. За тази цел съответните държавни институции, както и семейството, трябва да имат конкретни ангажименти и отговорности за гарантиране на образованието на всяко дете. В тази връзка ИСС счита, че гаранциите за реализиране правото на образование на всяко дете трябва да станат не само национална, но и общоевропейска цел, регламентирана със съответни отговорности на всички включени в този процес страни.

Тази своя позиция ИСС представи по време на организираното с ЕИСК обсъждане в София на проекта за Европейски стълб на социалните права. Предложението на ИСС бе включено в заключителния документ на Годишната среща на президентите и главните секретари на ИСС на страните - членки на ЕС и на ЕИСК, като ИСС очаква и други европейски институции да подкрепят идеята за регламентиране на гаранциите за реализиране на правото на образование на всяко дете.

---

³⁹ Пак там

Второто послание на ИСС към европейските институции е свързано с предложението за изграждане на общоевропейска система за наблюдение движението на децата, които придружават в чужбина своите семейства в рамките на ЕС. ИСС отчита, че трудовата миграция е характерна за все по-голяма част от гражданите на ЕС, които напускат за определен период съответната страна със своите деца. В тази връзка ИСС подчертава, че невъзможността за своевременно проследяване на такъв тип миграция на децата поради липсата на общоевропейска система за наблюдение много често е причина за тяхното включване в групата на необхванатите или на отпадналите от образователната система в страната, докато в действителност тези деца са със своите родители в чужбина. Затова изграждането на съответната общоевропейска система ще създаде възможност както за по-точното отчитане на отпадналите и на необхванатите от образователната система деца във всяка държава членка, така и за проследяването на образователния статус на децата, които са напуснали временно страната със своите родители.

Относно пазара на труда

ИСС отправя послание към европейските институции за насочване на специално внимание към групата на дългосрочно икономически неактивните лица, които да станат обект на целево изследване и целенасочени политики. В тази връзка се предлага да се зложат съответни показатели и инструменти за отчитане, наблюдение и оценяване на тази част от икономически неактивните лица. ИСС бе първата институция, която в приет свой акт изведе на преден план и постави нов фокус върху проблема за дългосрочно икономически неактивните лица.

ИСС отправя и друго послание към европейските институции за залагане на отделна европейска цел за намаляване дела на дългосрочно безработните лица на пазара на труда, което да допринесе за постигането на общата европейска цел от 75% заетост в изпълнение на Стратегия "Европа 2020". В допълнение на своето предложение ИСС подчертава и необходимостта от свързани с това предварителни оценки и анализи на въздействието.

ИСС предлага подобно на заложените в Стратегия "Европа 2020" цели заетостта на младежите до 29 г. да бъде изведена като друга подцел за наблюдение в това отношение. В този контекст ИСС счита за необходимо да се отдели специално внимание върху наблюдението на заетостта на младежите с основно, по-ниско или

без образование, което да намери израз и в съответните европейски и национални политики.

Тези позиции и послания на ИСС бяха подкрепени от проведената мисия на Обсерваторията на пазара на труда към ЕИСК в София, както и от МТСП, от представители на науката, от социалните партньори и от други заинтересовани страни, като ИСС се надява те да бъдат споделени и от други национални и европейски институции.

Относно Европейския стълб на социалните права

Ключовите послания на ИСС относно проекта на Европейския стълб на социалните права (ЕССП) са фокусирани върху неговия обхват и върху начина, по който ще се прилага в отделните държави членки, за да се постигнат заложените цели и приоритети. Те бяха изразени в рамките на национален дебат по проекта на ЕССП, организиран съвместно с ЕИСК в София, и залегнаха в разработения проект на становище по темата.

ИСС изрази своята единна позиция, че ЕССП не трябва да се ограничава само до страните от Еврозоната, и призова българското правителство да се присъедини към проекта за ЕССП. Това послание бе възприето като национална позиция и същевременно намери отражение в приетото от ЕИСК становище по ЕССП.⁴⁰

Друго ключово послание на ИСС се отнася до обсъждането на възможността за интегрирането на ЕССП в Европейския семестър с цел постигане на необходимата координация между икономическото и социалното развитие чрез постоянно наблюдение. Това предложение на организираното българско гражданско общество намери отражение в Заключителния доклад на „Социалната среща на върха за справедливост на заетостта и растежа“, състояла се на 17 ноември 2017 г. в Гьотеборг. В документа се заявява, че е нужно „да се даде тласък на прилагането на принципите и правата, определени в ЕССП, и по-специално чрез Европейския семестър за координация на политиките, и в националните програми за реформи на държавите членки за 2018 г.“

---

⁴⁰ Становище на ЕИСК по Съобщение на Комисията „За започване на консултация относно европейски стълб на социалните права“ [COM(2016) 127 final].

Още по-съществено според ИСС е, че ЕК се ангажира Европейският семестьър за координация на политиките да бъде основната рамка за продължаване на обсъжданията относно социалното измерение, и то още с Годишния обзор на растежа за 2018 г. По този начин ЕК поема ангажимент „усилията да бъдат пренасочени към прилагането на тези принципи и права, за да се гарантира, че те се прилагат по отношение на всички“⁴¹.

Относно Европейския енергиен пазар и климатичните промени

Посланието на ИСС към Европа е да се създаде европейска платформа за диалог и обмен между всички заинтересовани страни от гражданското общество по проблеми, свързани с климатичните промени и споразумението от Париж.⁴² В тази връзка ИСС призовава Европейския съюз и неговите държави - членки, които са ангажирани заедно с други партньори в широка „коалиция на високите амбиции“, да бъдат включени и структурите на организираното гражданско общество - работодателски, синдикални, екологични, потребителски, фермерски, социални и други организации.

За ИСС връзката между двата големи проекта - Европейския енергиен съюз и договореностите от Париж за климата, е изключително важна за икономическото и социалното развитие на ЕС. ИСС призовава европейските институции при отчитане на целите в областта на енергийната ефективност и екологията да формират и допълнителни цели в социален план, които да компенсират в адекватна степен потребителите на енергия и особено уязвимите групи от тях.⁴³ Подобна препоръка отправя и ЕИСК, когато разглежда потенциалните въздействия върху уязвимите потребители от новата структура на енергийния пазар⁴⁴, и в голяма степен подкрепя предложения от ИСС подход за превенция и справяне с т.нар. енергийна бедност.

В тази връзка ИСС предлага на европейските институции по-справедливо да се отчитат националните специфики, когато се изработват общи критерии и правила

---

⁴¹ Заключителния доклад на „Социалната среща на върха за справедливост на заетостта и растежа“, състояла се на 17 ноември 2017 г. в Гьотеборг.

⁴² Становище на ИСС "Предизвикателства и възможности пред ЕС и България след преговорите за климатичните промени в Париж".

⁴³ Резолюция на ИСС „Европейски енергиен съюз: влияние и последици за гражданското общество“.

⁴⁴ Проучвателно становище на секция ТЕН на Европейския икономически и социален комитет на тема „Новата структура на пазара на електроенергия и потенциалните въздействия върху уязвимите потребители“.

в областта на енергетиката и екологията, които биха имали негативно социално отражение върху големи групи от населението.

Относно Бялата книга за бъдещето на Европа

Основната позиция на ИСС по отношение на Бялата книга е, че не приема идеята за Европа на различни скорости, и призовава европейските институции да продължат усилията за единна, солидарна и стабилна Европа. В тази връзка ИСС призовава да се оценят всички положителни страни на отделните сценарии и да се обсъди възможността за една комбинация от тях, която да отговори на политиката за сближаване между държавите членки, кохезията и за единна и прогресираща Европа.

Чрез това послание ИСС представя идеята за разработване на шести сценарий, който да се основава на комбинация от положителните елементи в предложените пет сценария. Този нов сценарий трябва да бъде насочен към задълбочаване на общоевропейското сътрудничество в областта на единния пазар и свободата на движение на стоки, услуги, капитали и хора, като се надгражда постигнатото и се засилва кохезията.

Подкрепата на основни предложения на ИСС е налице и в документ на ЕИСК⁴⁵, в който се потвърждава позицията на ИСС, че Европа трябва да разглежда бъдещето си в общата перспектива на Съюза и да се избягват центробежните тенденции. ИСС изразява надеждата на българските граждани, че Европейският съюз ще бъде последователен в усилията си за по-добро икономическо и социално развитие на основата на принципите на солидарността и справедливостта.

---

⁴⁵ Резолюция на ЕИСК по „Бялата книга на Комисията за бъдещето на Европа и извън нея“.

Проф. д-р Лалко Дулевски
ПРЕДСЕДАТЕЛ НА ИКОНОМИЧЕСКИЯ И СОЦИАЛЕН СЪВЕТ